

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Established: 1962

A⁺⁺ Accredited by NAAC (2021) With CGPA 3.52

New Syllabus For

Master of Arts M. A. in MARATHI

UNDER

Faculty of Humanities

M. A. Part - II (Sem - III and - IV)

STRUCTURE AND SYLLABUS IN ACCORDANCE WITH

NATIONAL EDUCATION POLICY - 2020

HAVING CHOICE BASED CREDIT SYSTEM

WITH MULTIPLE ENTRY AND MULTIPLE EXIT OPTIONS

(TO BE IMPLEMENTED FROM ACADEMIC YEAR 2024 ONWARDS)

INDEX

Sr. No.	Content	Page No
1	PREAMBLE	03
2	PROGRAMME LEARNING OUTCOMES (PO)	03
3	DURATION	03
4	ELIGIBILITY FOR ADMISSION	03
5	MEDIUM OF INSTRUCTION	03
6	EXAMINATION PATTERN	03
7	SCHEME OF TEACHING AND EXAMINATION	04
8	STRUCTURE OF PROGRAMME	05
9	COURSE CODE TABLE	06
10	EQUIVALENCE OF THE PAPERS	07
11	Determination of CGPA, Grading and declaration of results	08
12	NATURE OF QUESTION PAPER AND SCHEME OF MARKING	10
13	SYLLABUS	13-74

1. PREAMBLE:

(Write in 75 – 100 words as per your subject requirement)

Example:

MARATHI:

भाषा-साहित्याचे अध्ययन हे पायाभूत घटक आहे. पदवी पातळीवरील विद्यार्थ्यांना वाङ्मयविद्येचे ज्ञान देणे तसेच भाषिक कौशल्यांमध्ये पारंगत करणे हे भाषा-साहित्य अध्ययन अध्यापनाचा महत्वाचा उद्देश आहे. मराठी भाषा ही जगातील एक महत्वाची भाषा आहे. आठ शतकाहून अधिक काळाची समृद्ध वाङ्मयीन परंपरा मराठीस लाभली आहे. त्यामुळे मराठी भाषा व वाङ्मयीन परंपरेचे ज्ञान देणे तसेच आधुनिक काळात उपयोजित भाषिक कौशल्यांचा झालेला विस्तार लक्षात घेता रोजगाराभिमुख अभ्यासक्रमांची अमलबजावणी करून विद्यार्थ्यांमधील भाषिक क्षमतांचा विकास करणे हे भाषासाहित्य अभ्यासाचे उद्दिष्ट आहे. स्वरूपाचे ज्ञान देणे स्थानिक इतिहास, संस्कृती, वाङ्मयाचे मराठी भाषेतून जतन संवर्धन करणे व त्याची व्यावहारिक उपयोगिता लक्षात आणून देणे हाही या अभ्यासाचा उद्देश आहे. या अभ्यासक्रमाच्या अध्ययनातून जागतिकीकरणाच्या व आधुनिक ज्ञानविस्ताराच्या काळात भाषिक कौशल्यांचा समर्थ आविष्कार व उपयोजन करणारा आणि सर्जनशील साहित्यनिर्मिती करणार सजग विद्यार्थी घडविण्याचा प्रयत्न आहे.

2. PROGRAMME LEARNING OUTCOMES (PO)

या PROGRAMME च्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार पदवी पातळीवरील भाषा व साहित्याचा अभ्यास होईल.
२. भाषा व साहित्याचे सैद्धांतिक व उपयोजित ज्ञान होईल.
३. मराठी भाषा व वाङ्मय परंपरेचे आकलन होईल.
४. आंतरविद्याशास्त्रीय अभ्यासदृष्टी व विश्लेषण क्षमता प्राप्त होईल.
५. तौलनिक साहित्याभ्यासचे ज्ञान आवगत होईल.
६. भाषा व वाङ्मय अभ्यासातून भारतीय ज्ञानपरंपरा व मूल्यांचे आकलन होईल.
७. भाषिक कौशल्ये व त्यांचे उपयोजन करण्याची क्षमता प्राप्त होईल.
८. वाङ्मयीन अभिरूचीचे संवर्धन होईल.

3. कालावधी (DURATION)

The Master of Arts in Marathi programme shall be A FULL TIME COURSE OF TWO YEARS AND FOUR SEMESTERS DURATION with 22 Credits per Semester. (Total Credits = 88)

4. प्रवेश पात्रता (ELIGIBILITY FOR ADMISSION)

ANY GRADUATE FROM RECOGNIZED UNIVERSITY / HEI is eligible for admission for this course. The criteria for admission is as per the rules and regulations set from time to time by concerned departments, HEIs, university, government and other relevant statutory authorities.

5. माध्यम (MEDIUM OF INSTRUCTION)

अध्ययन, अध्यापन व संशोधनाचे माध्यम मराठी आहे. (The medium of instruction shall be MARATHI.)

6. परीक्षा पद्धती (EXAMINATION PATTERN)

The pattern of examination will be Semester End Examination with Internal Assessment/Evaluation.

7. SCHEME OF TEACHING AND EXAMINATION :

B) Master of Arts (M. A.) Part - II

M. A. Programme Structure for Semester III and IV

Semester - III												
Teaching Scheme							Examination Scheme					
Sr. No.	Theory (TH)				Practical (PR)		Semester - end Examination (SEE)			Internal Assessment (IA)		
	Course Type	No. of Lecture per Week	Hours	Credits	Hrs.	Credits	Paper Hours	Max	Min	Internal	Max	Min
1	MM 1	4	4	4	--	--	3	80	32	--	20	08
2	MM 2	4	4	4	--	--	3	80	32	--	20	08
3	MM 3	4	4	4	--	--	3	80	32	--	20	08
4	MM 4	2	2	2	--	--	2	40	16	--	10	04
5	ME --	4	4	4	--	--	3	80	32	--	20	08
6	RP	--	--	--	4	4	Submission of Dissertation/ Project Report	80	32	Viva-Voce/ Presentation	20	08
Total		18	18	18	4	4	--	440	--	--	110	--
										SEE + IA: 440 + 110 = 550		

Semester - IV												
Teaching Scheme							Examination Scheme					
Sr. No.	Theory (TH)				Practical (PR)		Semester - end Examination (SEE)			Internal Assessment (IA)		
	Course Type	No. of Lectures per Week	Hours	Credits	Hrs	Credits	Paper Hours	Max	Min	Internal	Max	Min
1	MM 5	4	4	4	--	--	3	80	32	--	20	08
2	MM 6	4	4	4			3	80	32	--	20	08
3	MM 7	4	4	4			3	80	32	--	20	08
4	ME --	4	4	4			3	80	32	--	20	08
5	RP	--	--	--	6	6	Submission of Dissertation/ Project Report	120	48	Viva-Voce/ Presenta tion	30	12
Total		16	16	16	6	6	--	440	--		110	--
										SEE + IA: 440 + 110 = 550		
Semester III and IV		34	34	34	10	10	--	880	-	SEE + IA: 880 + 220 = 1100		
Total credits required for completing. M.A. II: 44 credits												

MM: Major Mandatory - There will be FOUR mandatory courses for each semester.

ME: Major Elective (Student should opt for ANY ONE course from the group of elective courses/basket).

RP : Research Project.

NOTE : 1. M. A. Part II : PG Degree After 3 Year UG Or PG Degree After 4 Year UG

2. Separate passing is mandatory for both, Semester End Examination and Internal Evaluation/Assessment.

8. STRUCTURE OF PROGRAMME:
(Credit Distribution Structure for with Multiple Entry and Exit Options M.A.- II in Marathi)

Year	Level	Sem	Major with Course Code (Credits)		RM	OJT / FP	Total Credits	Degree
			Mandatory	Electives (Choose ONE elective)				
II	6.0	Sem III	Course Code: MAU0325MML601I1 Course Name समाजभाषाविज्ञान (Credits : 04)	Course Code: MAU0325MEL601I1 Course Name प्रभाव अभ्यास (Credits : 04)	Course Code: MAU0325RML601I Course Name संशोधन प्रकल्प (Credits : 04)	--	22	PG Diploma (After 3 year Degree)
			Course Code: MAU0325MML601I2 Course Name आधुनिक समीक्षा सिद्धांत (Credits : 04)	Course Code: MAU0325MEL602I2 Course Name संस्कृती अभ्यास (Credits : 04)				
			Course Code: MAU0325MEL601I3 Course Name वाङ्मयीन संस्कृती (Credits : 04)	Course Code: MAU0325MEL601I3 Course Name तौलनिक साहित्याभ्यास (Credits : 04)				
			Course Code: MAU0325MML601I4 Course Name साहित्यकृतींचे माध्यमांतर (Credits : 02)	Course Code : MAU0325MEL601I4 Course Name बोली अभ्यास (Credits : 04)				
				Course Code: MAU0325MEL601I5 Course Name ग्रंथ इतिहास (Credits : 04)				

				Course Code : MAU0325MEL601I6 Course Name ग्रंथप्रकाशन (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601I7 Course Name एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास - विनोद (Credits : 04) Course Code : MAU0325MEL601I8 Course Name एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास - नाटक (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601I9 Course Name वाङ्मयेतिहास लेखनशास्त्र			
		Sem IV	Course Code: MAU0325MML601J5 Course Name समाजभाषाविज्ञान (Credits : 04) Course Code: MAU0325MML601J6 Course Name समीक्षा सिद्धांत आणि उपयोग (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J7 Course Name वाङ्मयीन संस्कृती (Credits : 04)	Course Code : MAU0325MEL601J10 Course Name प्रभाव अभ्यास (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J11 Course Name संस्कृती अभ्यास (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J12 Course Name तौलनिक साहित्याभ्यास (Credits : 04)	Course Code: MAU0325RML601J Course Name संशोधन प्रकल्प (Credits : 06) --	22	

				Course Code: MAU0325MEL601J13 Course Name बोली अभ्यास (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J14 Course Name ग्रंथ इतिहास (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J15 Course Name ग्रंथसंपादन (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J16 Course Name मराठीतील विनोदी वाङ्मय (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J17 Course Name निवडक नाट्यकृतींचा अभ्यास (Credits : 04) Course Code: MAU0325MEL601J18 Course Name मराठी वाङ्मयेतिहासलेखन (Credits : 04)				
Cumulative Credits for PG Diploma			28	8	10	0	44	

9. COURSE CODE TABLE:

Note 1: Add 'rows' wherever necessary as per course requirement and kindly apply proper course codes. The 'Paper Numbers' are considered as 'Course Numbers' in New Scheme.

Note 2: See the instructions below to prepare the Course Codes in NEP

M. A. II Sem- III and IV

Sem. No.	Course Code	Title of New Course	Credit
III	MAU0325MML601I1	समाजभाषाविज्ञान	04
III	MAU0325MML601I2	आधुनिक समीक्षा सिद्धांत	04
III	MAU0325MML601I3	वाङ्मयीन संस्कृती	04
III	MAU0325MML601I4	साहित्यकृतींचे माध्यमांतर	02
III	MAU0325MEL601I1	प्रभाव अभ्यास	04
III	MAU0325MEL601I2	संस्कृती अभ्यास	04
III	MAU0325MEL601I3	तौलनिक साहित्याभ्यास	04
III	MAU0325MEL601I4	बोली अभ्यास	04
III	MAU0325MEL601I5	ग्रंथ इतिहास	04
III	MAU0325MEL601I6	ग्रंथ प्रकाशन	04
III	MAU0325MEL601I7	एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : विनोद	04
III	MAU0325MEL601I8	एका वाङ्मय प्रकाराचा अभ्यास : नाटक	04
III	MAU0325MEL601I9	वाङ्मयेतिहास लेखनशास्त्र	04
III	MAU0325RML601I	संशोधन प्रकल्प	04
IV	MAU0325MML601J5	समाजभाषाविज्ञान	04
IV	MAU0325MML601J6	समीक्षा सिद्धांत आणि उपयोजन	04
IV	MAU0325MML601J7	वाङ्मयीन संस्कृती	04
IV	MAU0325MEL601J10	प्रभाव अभ्यास	04
IV	MAU0325MEL601J11	संस्कृती अभ्यास	04
IV	MAU0325MEL601J12	तौलनिक साहित्याभ्यास	04
IV	MAU0325MEL601J13	बोली अभ्यास	04
IV	MAU0325MEL601J14	ग्रंथ इतिहास	04
IV	MAU0325MEL601J15	ग्रंथ संपादन	04
IV	MAU0325MEL601J16	मराठीतील विनोदी वाङ्मय	04
IV	MAU0325MEL601J17	निवडक नाट्यकृतींचा अभ्यास	04
IV	MAU0325MEL601J18	मराठी वाङ्मयेतिहासलेखन	04
IV	MAU0325RML601J	संशोधन प्रकल्प	06

10. EQUIVALENCE OF THE PAPERS:

(Note: Add 'rows' as per course requirement and kindly apply proper course codes. The 'Papers' are considered as 'Course' in New Scheme.)

Equivalence: M. A. II Sem- III and IV

Sem No.	Paper Code	Title of Old Paper	Credit	Sem No.	Course Code	Title of New Course	Credit
III	9	समाजभाषाविज्ञान	04	III	MAU0325MML601I1	समाजभाषाविज्ञान	04
III	11	समीक्षा सिद्धांत आणि उपयोग	04	III	MAU0325MML601I2	आधुनिक समीक्षा सिद्धांत	04
III	10.1	वाङ्मयीन संस्कृती	04	III	MAU0325MEL601I3	वाङ्मयीन संस्कृती	04
III	--	-----	----	III	MAU0325MML601I4	साहित्यकृतीचे माध्यमांतर	02
III	10.2	प्रभाव अभ्यास	04	III	MAU0325MEL601I1	प्रभाव अभ्यास	04
III	12.1	संस्कृती अभ्यास	04	III	MAU0325MEL602I2	संस्कृती अभ्यास	04
III	12.2	तौलनिक साहित्याभ्यास	04	III	MAU0325MEL601I3	तौलनिक साहित्याभ्यास	04
III	12.3	बोलीअभ्यास	04	III	MAU0325MEL601I4	बोली अभ्यास	04
III	12.4	ग्रंथ इतिहास	04	III	MAU0325MEL601I5	ग्रंथ इतिहास	04
III	12.5	ग्रंथप्रकाशन आणि संपादन	04	III	MAU0325MEL601I6	ग्रंथप्रकाशन	04
III	--	--		III	MAU0325MEL601I7	एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास - विनोद	04
III	--	--		III	MAU0325MEL601I8	एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास - नाटक	04
III	--	--		III	MAU0325MEL601I9	वाङ्मयेतिहास लेखनशास्त्र	04
III	--	--		III	MAU0325RML601I	संशोधन प्रकल्प	04
IV	13	समाजभाषाविज्ञान	04	IV	MAU0325MML601J5	समाजभाषाविज्ञान	04
IV	15	मराठी समीक्षेची वाटचाल	04	IV	MAU0325MML601J6	समीक्षा सिद्धांत आणि उपयोग	04
IV	14.1	वाङ्मयीन संस्कृती	04	IV	MAU0325MEL601J7	वाङ्मयीन संस्कृती	04
IV	14.2	प्रभाव अभ्यास	04	IV	MAU0325MEL601J10	प्रभाव अभ्यास	04
IV	16.1	संस्कृती अभ्यास	04	IV	MAU0325MEL601J11	संस्कृती अभ्यास	04
IV	16.2	तौलनिक साहित्याभ्यास	04	IV	MAU0325MEL601J12	तौलनिक साहित्याभ्यास	04
IV	16.3	बोलीअभ्यास	04	IV	MAU0325MEL601J13	बोली अभ्यास	04
IV	16.4	ग्रंथ इतिहास	04	IV	MAU0325MEL601J14	ग्रंथ इतिहास	04
IV	16.5	ग्रंथप्रकाशन आणि संपादन	04	IV	MAU0325MEL601J15	ग्रंथप्रकाशन आणि संपादन	04
IV	--	--	04	IV	MAU0325MEL601J16	मराठीतील विनोदी वाङ्मय	04

IV	--	--	04	IV	MAU0325MEL601J17	निवडक नाट्यकृतीचा अभ्यास	04
IV	--	--	04	IV	MAU0325MEL601J18	मराठी वाङ्मयेतिहासलेखन	04
IV	--	--		IV	MAU0325RML601J	संशोधन प्रकल्प	06

11. Determination of CGPA, Grading and declaration of results:

Shivaji University has adopted 10 point Grading System as follows:

➤ **In each semester, marks obtained in each course (Paper) are converted to grade points:**

- If the total marks of course are 100 and passing criteria is 40%, then use the following Table 1 for the conversion.
- If total marks of any of the course are different than 100 (e.g. 50) and passing criterion is 40%, then marks obtained are converted to marks out of 100 as below:

$$\text{Marks out of 100} = \frac{\text{Marks obtained by student in that course}}{\text{Total marks of that course}} \times 100$$

and then grade points are computed using Marks out of 100 as per Table 1.

Table 1: Conversion of Marks out of 100 to grade point

Sr. No.	Marks Range out of 100	Grade point	Letter grade
1	80-100	10	O: Outstanding
2	70-79	9	A+: Excellent
3	60-69	8	A: Very Good
4	55-59	7	B+: Good
5	50-54	6	B: Above Average
6	45-49	5	C: Average
7	40-44	4	P: Pass
8	0-39	0	F: Fail
9	Absent	0	Ab: Absent

Table 2 : Conversion of Marks out of 50 to grade point (Passing: 20)

Sr. No.	Marks Range out of 50	Grade point	Letter grade
1	40-50	10	O: Outstanding
2	35-39	9	A+: Excellent
3	30-34	8	A: Very Good
4	28-29	7	B+: Good
5	25-27	6	B: Above Average
6	23-24	5	C: Average
7	20-22	4	P: Pass

8	0-19	0	F: Fail
9	Absent	0	Ab: Absent

➤ **Computation of Semester Grade Point Average (SGPA) :**

Based on the grade points earned in each course in each semester, *Semester Grade Point Average (SGPA)* is computed as follows:

The SGPA is the ratio of sum of the product of the number of credits with the grade points scored by a student in all the courses taken by a student in that semester and the sum of the number of credits of all the courses undergone by a student in that semester. The SGPA of the ith semester is denoted by S_i . The formula is given by

$$SGPA \text{ of semester } i = S_i = \frac{\sum_{j=1}^k c_j \times G_j}{\sum_{j=1}^k c_j}$$

where c_j is the number of credit of jth course, G_j is the grade points earned in the jth course and k be the number of courses in i^{th} semester.

➤ **Computation of Semester Grade Point Average (SGPA) :**

Based on the SGPA of each semester, Cumulative Grade Point Average (CGPA) is computed as follows:

The CGPA is also calculated in the same manner taking into account all the courses undergone by a student over all the semesters of a programmed,

$$CGPA = \frac{\sum_{i=1}^m C_i \times S_i}{\sum_{i=1}^m C_i}$$

Where C_i is the total number of credits in i^{th} semester, S_i is the SGPA of ith semester and m is the number of semesters in the programme.

➤ **Based on CGPA, final letter grade is assigned as below :**

Table 3: Final Cumulative Grade Point Average (CGPA) and Final Grade for course

Sr. No.	CGPA Range	Grade	Grade Descriptions
1	9.50-10.00	O	Outstanding
2	8.86-9.49	A+	Excellent
3	7.86-8.85	A	Very Good
4	6.86-7.85	B+	Good
5	5.86-6.85	B	Above Average
6	4.86-5.85	C	Average
7	4.00-4.85	P	Pass
8	0.00-3.99	F	Fail
9	Nil	AB	Absent

Remarks :

1. B+ is equivalent to 55% marks and B is equivalent to 50 % marks. The final later grade is based on the grade points in each course of entire programme and not on marks obtained each course of entire programme.
2. The SGPA and CGPA shall be round off to two decimal points.

12. NATURE OF QUESTION PAPER AND SCHEME OF MARKING :

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी (NATURE OF QUESTION PAPER AND SCHEME OF MARKING):

अ) एकूण गुण ८० - श्रेयांक ४

प्रश्न क्र १. बहुपर्यायी वस्तुनिष्ठ प्रश्न (दहा प्रश्न) (प्रत्येकी २ गुण)	गुण -२०
प्रश्न क्र २. लघुत्तरी प्रश्न (चार पैकी दोन) (शब्दमर्यादा ३०० ते ४००)	गुण -२०
प्रश्न क्र ३. अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (शब्दमर्यादा ६०० ते ८००)	गुण -२०
प्रश्न क्र ४. अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (शब्दमर्यादा ६०० ते ८००)	गुण -२०

ब) अंतर्गत मूल्यमापन (INTERNAL ASSESSMENT)

गुण -२०

सत्र १ - सेमिनार (गोषवारा सादर करणे बंधनकारक)

सत्र २ - शोधनिबंध / ग्रंथपरीक्षण / समीक्षा लेखन /अभ्यास सहल वृत्तांत इत्यादी.

13: SYLLABUS

M. A. II, SEMESTER – III

Type: Major Mandatory

Course Name: समाजभाषाविज्ञान

Course Code: MAU0325MML60111

Course Credits : 04

(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)

Marks: Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप समजून येईल.
२. समाजभाषाविज्ञानातील विविध सिद्धांत, संकल्पनांचा परिचय होईल.
३. समाज, संस्कृती आणि भाषा यामधील परस्परसंबंधांचे आकलन होईल.
४. समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पनांचे विवेचन करता येईल.
५. समाजातील विविध समाजगटांच्या भाषाव्यवहाराचा अभ्यास करता येईल.

विभाग घटक/ Unit

Module

विभाग १. समाजभाषाविज्ञानाचे स्वरूप आणि व्याप्ती

१. भाषा अभ्यासाची वाटचाल
२. भाषेच्या विविध अभ्यास पद्धती
३. समाजभाषाविज्ञान : व्याख्या व स्वरूप
४. भाषेचा समाजसापेक्ष अभ्यास
५. समाजभाषाविज्ञानातील विविध संकल्पनांचा उदय

विभाग २. भाषा, समाज आणि संस्कृती

१. भाषा : एक सामाजिक संस्था
२. समाज, भाषा आणि संस्कृतीच्या सहसंबंधाचा विचार
३. भाषा समाजात कशी घडते याचे विवेचन
४. भाषेला असलेले सामाजिक आणि सांस्कृतिक संदर्भ

विभाग ३. समाजभाषाविज्ञान : मूलभूत संकल्पना

१. भाषाव्यवहार
२. भाषासंपर्क
३. भाषिक भांडार
४. भाषेची लघुक्षेत्रे
५. भाषिक प्रभावक्षेत्र
६. द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता आणि भाषाद्वित्व
७. इतर संकल्पना : भाषामिश्रण, भाषाबदल, भाषा जतन, भाषात्याग, भाषानिषिद्धता, भाषाशुद्धी, लिंगभाषा इत्यादी.

विभाग ४. भाषा : समाज गट आणि विविधता

१. लिंग आणि भाषा
२. एका समाजातील विविध गट : लहान मुले, युवक, तरुण, स्त्री, पुरुष, कामगार, विद्यार्थी असे अनेक गट आणि या गटांमधील भाषिक विविधता
३. धर्म, जाती आणि व्यवसाय इत्यादी नुसार असणारी भाषिक विविधता

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२
२. कालेलकर, ना. गो : भाषा: इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४
३. कानडे, मु. श्री : मराठी शब्दसमीक्षा, सन पब्लिकेशन, पुणे, १९८९
४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा) : निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९८
५. केळकर, अशोक : मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, औरंगाबाद, १९७०
६. केळकर, अशोक : मध्यमा : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६
७. केळकर, अशोक : वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई
८. खैरे, विश्वनाथ : मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९
९. खैरे, विश्वनाथ : द्रविड महाराष्ट्र, साधना प्रकाशन, पुणे, १९७६
१०. ग्रामोपाध्ये, सुरेन्द्र (संपा) : भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६
११. जोगळेकर, गं. ना : अभिनव भाषाविज्ञान, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८७
१२. जोगळेकर, गं. ना : मराठी भाषेचा इतिहास, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००५
१३. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चारुता (संपा) : सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९९
१४. धोंगडे, रमेश : सामाजिक भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
१५. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९
१६. पाटणकर, जयश्री : सामाजिक भाषाविज्ञान : कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ प्रकाशन, नाशिक, २००५
१७. प्रियोळकर, अ. का : ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ पुणे, १९६६
१८. पुंडे, द. दि. : भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २००४
१९. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८
२०. मालशे – इनामदार- सोमण (संपा) : भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२१. माहुलकर, दिनेश : वृद्धी : भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२२. मोरे, नंदकुमार : समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
२३. राज्याध्यक्ष, मंगेश विठ्ठल : भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७
२४. लेले, वामन केशव : भाषा : स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००५
२५. वरखेडे, रमेश : समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००१
२६. वरखेडे, रमेश नारायण : संज्ञापनविद्या आणि ललितकला, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, २००३
२७. वऱ्हाडपांडे, वसंत कृष्णा : नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२
२८. साळुंखे, सर्जेराव : समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९६

२९. चौधरी, तेजपाल : समाजभाषाविज्ञान की भूमिका, पंचशील प्रकाशन, जयपूर, १९९५
३०. तिवारी, भोलानाथ : भाषाविज्ञान, किताब महल, इलाहाबाद, १९७५
३१. रस्तगी, कविता : सामाजिक भाषाविज्ञान, सुलभ प्रकाशन, लखनऊ, २०००
३२. परांजपे, प्र. ना (संपा) : भाषा आणि जीवन, महाराष्ट्र अभ्यास परिषद (नियतकालिक), पुणे
३३. Hudson, R. H 1980. Sociolinguistics, Cambridge : Cambridge University Press.
३४. Reeve, Clara 1975. Novelists on the Novel By Miriam Iott, London : Rutledge and Kegan Paul.
३५. Nemade, Bhalchandra 2014 (Republished) The Influence of English on Marathi, Mumbai : Popular Prakashan Pvt. Ltd.

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Mandatory**Course Name:** आधुनिक समीक्षा सिद्धांत**Course Code:** MAU0325MML601I2**Course Credits:** 04**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना**

१. समीक्षाविचाराचे स्वरूप समजेल.
२. सैद्धान्तिक व उपयोजित समीक्षेचे स्वरूप माहिती करून घेतील
३. आधुनिकता आणि समीक्षा पद्धती यातील सहसंबंध लक्षात येतील.
४. काही प्रमुख समीक्षापद्धती ज्ञात होतील.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. समीक्षेचे स्वरूप**

१. साहित्य समीक्षेचे स्वरूप
२. आधुनिक समीक्षा सिद्धांत व पद्धतींचा परिचय.

विभाग २. समीक्षा पद्धती : आधुनिकतावाद व उत्तरआधुनिकता

१. आधुनिकता व आधुनिकतावाद
२. उत्तर आधुनिकता व उत्तरआधुनिकतावाद
३. ल्योतार : महाकथनांचा नकार,
जेमसन : भांडवलशाही आणि संस्कृती,
हाबरमास : आधुनिकता अपूर्ण प्रकल्प
मूल्यभावातील सापेक्षता, केंद्र नकार,
आधुनिकतावाद, उ. आधुनिकता – मराठी समीक्षा संदर्भ

विभाग ३. सांस्कृतिक समीक्षा

१. सांस्कृतीचे स्वरूप
२. संस्कृती, इतिहास, राजकारण आणि वाङ्मय
३. संस्कृती आणि उप संस्कृती

विभाग ४. देशीवादी समीक्षा

१. देशीवाद संकल्पना व स्वरूप
२. राल्फ लिंटन आणि नुगी उगी
३. भूमी, परंपरा, भाषा आणि नवनैतिकता
४. मराठीतील देशीवादी साहित्यविचार

संदर्भ -

१. किंबहुने, रवींद्र : किंबहुना ,पब्लिकेशन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
२. कुलकर्णी, गो.म. : नवसमीक्षा काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
३. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा.) : साहित्य आणि समाज, (गो. मा. पवार गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७.
४. कोत्तापल्ले, नागनाथ : साहित्याचा अन्वयार्थ, मेहता प्रकाशन, पुणे
५. खोले, विलास : विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०१५
६. गवस, राजन : चांगदेव चातुष्टयासंबंधी, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
७. गुप्ते, विश्राम : नवे जग नवे साहित्य, देशमुख अँड कंपनी, पुणे
८. जाधव मनोहर, समीक्षेतील नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
९. जाधव, रा. ग : साहित्याचे परिस्थितिविज्ञान, देशमुख अँड, पुणे.
१०. ठाकूर, रवींद्र व नंदकुमार मोरे : समीक्षापद्धती सिद्धांत आणि उपयोजन, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०११
११. डहाके, वसंत आबाजी : आधुनिक मराठी साहित्य: इतिहास आणि संस्कृती, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१२. डहाके, वसंत आबाजी मराठी समीक्षेची सद्यः स्थिती, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१३. थोरात, हरिश्चंद्र : साहित्याचे संदर्भ, मौज मुंबई, २००५
१४. धोंगडे, अश्विनी: स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप आणि उपयोजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
१५. नारंग, गोपीचंद : आधुनिकता आणि उत्तर आधुनिकता, साहित्य अकादमी प्रकाशन, नवी दिल्ली
१६. पाटणकर, वसंत : साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०१५
१७. पाटणकर, रा. भा : सौंदर्यमीमांसा- कॉन्टिनेंटल, पुणे, २००६
१८. पाटील, म.सु : आदिबंधात्मक समीक्षा, निहारा प्रकाशन, पुणे
१९. पाटील, म. सु : साठोत्तरी साठी कविता, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
२०. पाटील, गंगाधर : समीक्षेची नवी रूपे, मजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई
२१. पाटील, गंगाधर : समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई
२२. पाटील, गोमटेश्वर, मराठी कादंबरी तत्त्व आणि सिद्धांत, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१३
२३. पाध्ये, दिगंबर : साहित्य समाज आणि संस्कृती, लोवाङ्मय ग्रह, मुंबई.
२४. बाबर, अशोक : देशीवाद, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
२५. मालशे, मिलिंद, अशोक जोशी : आधुनिक समीक्षा सिद्धांत मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१३.
२६. रायकर, सीताराम व इतर, (संपा.) : वाङ्मयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९०
२७. सद्दे, केशव (संपा.) : साठोत्तरी मराठी कविता, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.
२८. शिरवाडकर, के. र : मार्क्सवादी साहित्यविचार, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९८० .

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** वाङ्मयीन संस्कृती**Course Code:** MAU0325MEL60113**Course Credits:** 04**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना**

१. वाङ्मयीन संस्कृती ही संकल्पना समजेल.
२. समाज आणि संस्कृती यातील अनुबंध संगता येईल.
३. मौखिक आणि लिखित परंपरेत वाङ्मयीन परंपरेला संघटित करणाऱ्या घटकांचे आकलन होईल.
४. वाङ्मयन संस्कृतीचे स्वरूप लक्षात येईल.
५. वाङ्मयीन संस्कृतीचा अभ्यास करता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. संस्कृती संस्कृतीचे स्वरूप**

१. संस्कृतीच्या व्याख्या
२. संस्कृतीची संकल्पना व संस्कृतीचे स्वरूप

विभाग २. साहित्य, समाज आणि संस्कृती

१. समाज व संस्कृती यांचा अनुबंध
२. समाज, संस्कृती आणि वाङ्मय यांच्यातील अनुबंध

विभाग ३. वाङ्मयीन संस्कृतीचे घटक (पारंपरिक)

१. मौखिक परंपरा
२. हस्तलिखितांची परंपरा
३. श्रवण, कथन, पठण आणि सादरीकरण
(लोकसंस्कृतीतील विधिनाट्ये : तमाशा, लळीत, भारूड इ.)
४. प्रेक्षक, श्रोता, निरूपण, कीर्तन, हरदासी परंपरा, वाङ्मयाला धर्म-पंथ आणि राजाश्रय

विभाग ४. वाङ्मयीन संस्कृतीचे घटक (आधुनिक)

१. मुद्रणयुग, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, पुस्तके.
२. लेखक, प्रकाशक, वाचक, वितरण.
३. समीक्षा, अभिरूची.
४. वाङ्मयीन संस्था, महामंडळे, संमेलने, पुरस्कार, शाळा-महाविद्यालये-विद्यापीठे इ.

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कर्वे, इरावती : मऱ्हाठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अँड कंपनी, पुणे.
२. काळसेकर, सतीश : वाचनाऱ्याची रोजनिशी, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
३. कुलकर्णी गो. म : अभिरूची : ग्रामीण आणि नागर
४. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा) : साहित्य आणि समाज (गो. मा. पवार, गौरव ग्रंथ) प्रतिमा, प्रकाशन, पुणे, २००७
५. जोग, रा. श्री : मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन, पुणे विद्यापीठ, कै. न. चिं. केळकर व्याख्यानमाला, ऑक्टो, १९५९.
६. ठाले पाटील, कौतिकराव : साहित्य संमेलनाच्या मांडवाखालून, कैलास पब्लिकेशन, पुणे.
७. ठाले पाटील, कौतिकराव : मराठी भाषिक आणि वाङ्मयीन संस्कृती, शब्द पब्लिकेशन, पुणे.
८. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
९. डोळे, जयदेव : झाडाझडती अर्थात प्रसारमाध्यमांची, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
१०. धोंगडे, रमेश : शतकांची विचारशैली, खंड १ ते ४, दिलीपराज प्रकाशन, प्रा.लि. पुणे,
११. पवार, गो. मा : साहित्यमूल्य आणि अभिरूची, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर, १९९४
१२. मांडे, प्रभाकर : लोकनागररंगभूमी, गोदा प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर. (औरंगाबाद)
१३. भोसले, द. ता : संस्कृतीच्या पाऊलखुणा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३
१४. मेश्राम, भुजंग : आदिवासी साहित्य आणि संस्कृती, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
१५. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०१२
१६. रानडे, प्रतिभा : ऐसपैस गप्पा दुर्गाबाईशी, राजहंस प्रकाशन, पुणे
१७. सरदार, गं. बा (संपा) : निर्मलकुमार फडकुले, प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
१८. शेणोलीकर, ह. श्री : महाराष्ट्र संस्कृती घडण आणि विकास, राजहंस प्रकाशन, पुणे.

M.A. II, SEMESTER- III**Type:** Major Mandatory**Course Name:** साहित्यकृतीचे माध्यमांतर**Course Code:** MAU0325MML601I4**Course Credit:** 02

(Teaching Hours- 60) (Per Module Credit- 01, Teaching Hours – 15)

Marks: Semester End: 40 **Internal Assessment:** 10 **Total Marks:** 50**Course Learning Outcomes,**

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. साहित्यकृतीचे माध्यमांतर ही संकल्पना स्पष्ट होईल.
२. साहित्यकृती आणि माध्यमांतर यातील अनुबंध लक्षात येतील.
३. साहित्यकृतीच्या माध्यमांतराची निर्मितीप्रक्रिया लक्षात येईल.
४. साहित्यकृतीचे चित्रपटामध्ये माध्यमांतर करत असताना चित्रपट कला म्हणून आशय- आविष्कारात्मक पातळीवर होणारे बदल लक्षात येतील.

विभाग**घटक / Unit****विभाग १**

१. साहित्यकृतीचे माध्यमांतर : संकल्पना आणि स्वरूप
२. साहित्यकृती आणि चित्रपट माध्यमांतर
३. कथात्म साहित्य व माध्यमांतर
४. कथा आणि माध्यमांतर
५. कादंबरी आणि माध्यमांतर

विभाग २

१. कथेचे माध्यमांतर – सहाशे बहात्तर रुपयाचा सवाल अर्थात युद्ध आमचे सुरू (जयंत पवार) – भाऊबळी
२. कादंबरीचे माध्यमांतर – रीटा वेलीणकर (शांता गोखले) रीटा

संदर्भ ग्रंथ/ पूरक वाचन

१. गोखले, शांता : रीटा वेलीणकर, मौज प्रकाशन, मुंबई
२. पवार, जयंत : फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१२
३. थोरात, राजेंद्र, कसबेकर, आशुतोष (संपा.) : साहित्यकृतींचे माध्यमांतर, संस्कृती प्रकाशन, पुणे, २०१७
४. खोपकर, अरुण : चित्रव्यूह, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१२
५. खोपकर, अरुण : चलत् चित्रव्यूह, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०१२
६. खोपकर, अरुण : अनुनाद, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २०२०
७. खोपकर, अरुण : प्राक् सिनेमा, राजहंस प्रकाशन, २०२२
८. खोपकर, अरुण : गुरुदत्त – तीन अंकी शोकांतिका, ग्रंथाली वाचक चळवळ, मुंबई, १९८५
९. चंदावरकर, भास्कर : रंगभास्कर, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०२०
१०. दीक्षित, विजय : चित्रपट – एक कला, रेणुका प्रकाशन, पुणे, १९७९
११. सकपाळ, अनिल : मराठी चित्रपटाची पटकथा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००५
१२. शिरसाट, विनोद : मला प्रभावित करून गेलेल्या सिनेमा, साधना प्रकाशन, पुणे
१३. परेरा, सॅबी : वर्गसंघर्षाची खुमासदार लढत, लोकसत्ता, २० सप्टेंबर, २०२२

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** प्रभाव अभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL60111**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. प्रभाव अभ्यासाची संकल्पना समजेल.
२. प्रभाव आणि अनुकरण यातील अनुबंध समजून घेता येईल.
३. साहित्य लेखनाची प्रक्रिया आणि तिला साह्यभूत ठरणार्या जाणिवांचे स्वरूप यांचे आकलन होईल .
४. काळानुरूप निर्माण झालेल्या राजकीय,वाङ्मयीन आणि सांस्कृतिक सत्ताकेंद्रांचा साहित्यावर कसा प्रभाव पडतो हे लक्षात येईल .

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. प्रभाव अभ्यासाची संकल्पना, स्वरूप व व्याप्ती**

१. प्रभाव : संकल्पना, स्वरूप व वैशिष्ट्ये, आशयसूत्रे
२. आविष्काररीती, तत्त्वज्ञान, जीवनदृष्टी, मूल्ये यांच्या दृष्टिकोनातून होणाऱ्या प्रभावाचा अभ्यास

विभाग २. स्वीकार, अनुकरण, प्रभाव : साम्यभेद

१. प्रभाव संकल्पना-स्पष्टीकरण
२. अनुकरण संकल्पना स्पष्टीकरण, दोन्ही संकल्पना मधील साम्यभेद

विभाग ३. प्रभावमीमांसा

१. प्रभावाची कारणे व मीमांसा
२. राजकीय, सामाजिक, सांस्कृतिक व्यक्तिमत्त्व, कलाकृती, अभिरुची इत्यादींची विविध कारणे व त्यांची मीमांसा.

विभाग ४. प्रभाव सत्तासंबंध

१. राजकीय राजवटी, वाङ्मयीन व सांस्कृतिक सत्ताकेंद्रे यांचा प्रभावाशी असलेला संबंध

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कुलकर्णी, अनिरुद्ध : इब्सेन, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२. कुलकर्णी, श्री, रं. : ओवी ते लावणी, वा. स. वाणी प्रजन अध्ययन संस्था, धुळे, १९९२ .
३. खोले, विलास (संपा) : गेल्या अर्ध शतकातील मराठी कादंबरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
४. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा) : तौलनिक साहित्य : दिशा आणि तत्त्वे, सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर, १९९२.
५. देशपांडे, गो. पु : रहमतपूरकरांची निबंधमाला, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,

६. नेमाडे, भालचंद्र : टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद .
७. पाटणकर, रा. भ : अपूर्ण क्रांती, मौज प्रकाशन, पुणे.
८. पाटील, आनंद : ब्रिटिश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाङ्मय, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई.
९. पाटील, आनंद: मराठी नाटकांवरील इंग्रजी प्रभाव, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१०. पोतदार द. वा : मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
११. बापट, वसंत : तौलनिक साहित्य, मौज प्रकाशन, पुणे, १९८१.
१२. भोळे, भा. ल : विसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१३. भोळे, भा ल . : एकोणिसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१४. मिरजकर, निशिकांत : तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन पुणे, २०१६.
१५. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, पुणे.
१६. सारंग, विलास : सीसीफस आणि बेलाक्वा, प्रास प्रकाशन, मुंबई, १९८२.
१७. शिंदे, अरुण (संपा) : सत्यशोधकांचा शेतकरीविषयक विचार, दर्या प्रकाशन पुणे.
१८. शिंदे, अरुण (संपा) : सार्वजनिक सत्यधर्म, दर्या प्रकाशन पुणे.
१९. शिरवाडकर, के. रं : शेक्सपिअर : जीवन आणि साहित्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे.
२०. शिरवाडकर, वि. वा : शोध शेक्सपिअरचा, सुपर्ण प्रकाशन ,पुणे, १९८३.
२१. Gurjarpadhye, Prachi : Bringing modernity home, Indian Institute of Advanced Study, 2014
२२. Nemade, Bhalchandra : The influence of English on Marathi, Rajhaunsvitran, Pune,2002.

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** संस्कृती अभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL602I2**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना**

१. संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख होईल.
२. संस्कृती व सभ्यता (Culture & Civilization) यांच्या सहसंबंधाचे आकलन होईल.
३. साहित्य व संस्कृती यांच्या व्यामिश्र सहसंबंधाचे स्वरूप कळेल.
४. आंतरविद्याशाखीय अभ्यासपद्धतीचे उपयोजन करता येईल.
५. साहित्य व इतर अभिव्यक्तीरूपांचे संस्कृती अभ्यासातील महत्त्व अधोरेखित होईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. संस्कृती अभ्यास : संकल्पना व स्वरूप**

१. संस्कृती संकल्पना व व्याप्ती
२. संस्कृतीचे घटक
३. संस्कृती - उपसंस्कृती (होगर्ट व हॉल)
४. संस्कृती आणि सभ्यता (Culture & Civilization) : सहसंबंध
५. बहुसांस्कृतिकता

विभाग २. संस्कृती अभ्यास : वाटचाल आणि महत्त्व

१. संस्कृती अभ्यास संकल्पनेचा मागोवा
२. संस्कृती अभ्यास : जागतिक, भारतीय, महाराष्ट्रीय
३. संस्कृती अभ्यासाचे महत्त्व
४. संस्कृती अभ्यास : आंतरविद्याशाखीय संबंध.
(पुरातत्त्व, मानववंशशास्त्र, इतिहास आणि मानव्यविद्या)

विभाग ३. समाज आणि संस्कृती

१. प्रभुत्वसंबंध: सापेक्षता आणि संस्कृती
२. महाराष्ट्रातील संस्कृती प्रवाह : धर्म, जात, लिंग व वर्ग व्यवस्था
३. संस्कृती आणि साहित्य : अंतःसंबंध
४. संस्कृती अभ्यास आणि साहित्यातील प्रवाह (दलित, आदिवासी, स्त्रीवादी, कामगार)

विभाग ४. संस्कृती अभ्यास : राजकीय परिप्रेक्ष्य

१. संस्कृती, इतिहास आणि राजकारण
२. राजकीय वसाहतवाद आणि समाजांतर्गत सांस्कृतिक वर्चस्ववाद
३. विस्थापितांची संस्कृती
४. आधुनिकता, उत्तर आधुनिकता आणि देशीवाद

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कऱ्हाडे, सदा : मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९८१.
२. कर्वे, इरावती : मराठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अँड कंपनी, मुंबई, १९५९.
३. कुलकर्णी, गो. म. : आधुनिक मराठी वाङ्मयची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४.
४. कोसंबी, दामोदर : प्राचीन भारत की संस्कृति और सभ्यता, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली, १९९३.
५. कोसंबी, दामोदर : पुराणकथा आणि वास्तवता, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८.
६. जहागीरदार, चंद्रशेखर : वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना, समाविष्ट वाङ्मयाचे अध्यापन, (संपा.) द. दि. पुंडे, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४.
७. जाधव, रा. ग. : सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२.
८. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई-२००६.
९. थोरात, हरिश्चंद्र : मूल्यभानाची सामग्री, शब्द प्रकाशन, मुंबई, २०१६.
१०. देवी, गणेश : स्मृतिभ्रंशानंतर, अनु. (म. सु. पाटील), पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे-२००९.
११. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्य, संस्कृती आणि जागतिकीकरण, लोकवाङ्मय, २००३.
१२. पाध्ये, दिगंबर : साहित्य, समाज आणि संस्कृती, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई, २००१.
१३. भागवत, दुर्गा : संस्कृतिसंचित, शब्द प्रकाशन, मुंबई
१४. भावे, श्री. मा. : जीर्णोद्धार, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१५. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१२.
१६. लवटे, सुनीलकुमार : साहित्य आणि संस्कृती, अक्षर दालन प्रकाशन, कोल्हापूर
१७. शिरवाडकर, के. रं. : संस्कृती, समाज आणि साहित्य, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१८. शेणोलीकर, ह. श्री., देशपांडे, प्र. न. : महाराष्ट्र संस्कृती - घडण आणि विकास, डायमंड बुक्स, पुणे.
१९. सहस्रबुद्धे, पु. ग. : महाराष्ट्र संस्कृती, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२०. Ambedkar, Babasaheb : Civilization of felony, (Dr.Babasaheb Ambedkar writing and speech – volume 5)

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** तौलनिक साहित्याभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL601I3**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. तौलनिक साहित्याभ्यासाची संकल्पना व स्वरूप यांचे आकलन होईल.
२. विश्व साहित्य, राष्ट्रीय साहित्य व भारतीय साहित्य या संकल्पनांचा परस्पर संबंध समजून येईल.
३. तौलनिक साहित्याभ्यासातील विविध संप्रदायांची ओळख होईल.
४. तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या विविध पद्धतींचे उपयोजन करता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. तौलनिक साहित्याभ्यास : संकल्पना आणि स्वरूप**

१. तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या उदयाची पार्श्वभूमी
२. तुलना : संज्ञा आणि संकल्पना
३. तौलनिक साहित्याभ्यास: संज्ञा आणि संकल्पना
४. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे विविध सिद्धान्त

विभाग २. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे मूलभूत आधार

१. राष्ट्रीय साहित्य
२. विश्वसाहित्य
३. भारतीय तौलनिक साहित्य

विभाग ३. तौलनिक साहित्याभ्यासातले विविध संप्रदाय

१. फ्रेंच संप्रदाय
२. जर्मन संप्रदाय
३. अमेरिकन संप्रदाय
४. रशियन संप्रदाय
५. भारतीय संप्रदाय

विभाग ४. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि विविध संकल्पना

१. साधर्म्य अभ्यास
२. वैधर्म्य अभ्यास
३. प्रभव अभ्यास
४. प्रभाव अभ्यास

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कडाकणे, रघुनाथ : उदाहरणार्थ कोसला आणि द कॅचर इन द राय, शब्दशिवार प्रकाशन, मंगळवेढा, २०२१
२. काळे, कल्याण व सोमण, अंजली (संपा.) : भाषांतरमीमांसा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
३. गोखले, करुणा : प्रामाणिकही, सुंदरही, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१९
४. जाधव, मनोहर (संपा.) : समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
५. जाधव, भरत : तौलनिक साहित्याभ्यास : नव्या दिशा, स्वच्छंद प्रकाशन, कोल्हापूर, २०२१
६. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा.) : तौलनिक साहित्याभ्यास तत्त्वे व दिशा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९९२.
७. डहाके, वसंत आबाजी व गणोरकर, प्रभा (संपा.) : वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, ग.रा. भटकळ फाउंडेशन, मुंबई, २००१.
८. थोरात, गोरख (अनु.) : भाषांतर तंत्र आणि आव्हाने, हर्मिस प्रकाशन, पुणे
९. पाटील, आनंद : तौलनिक साहित्य नवे सिद्धांत आणि उपयोजन, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९८.
१०. पाटील, आनंद : ब्रिटीश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाङ्मय, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई
११. पुंडे, द. दि. (संपा.) : भारतीय साहित्याची संकल्पना, (डॉ. चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१२. पुंडे द. दि. , सीताराम रायकर, (संपा.) : वाङ्मयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता प्रब्लिकेशन, पुणे
१३. बदामे, तातोबा : क्षिप्रेचे सौंदर्ययात्री, सायन पब्लिकेशन प्रा. लिमिटेड, पुणे, २०२४
१४. बापट, वसंत : तौलनिक साहित्याभ्यास, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई, १९८१.
१५. मंचरकर, र. बा : तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन वाङ्मय, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३.
१६. मिरजकर, निशिकांत : तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१७. रेने, वेलेक व मालशे. स. गं (अनु.) : साहित्यसिद्धांत, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१८. रमेश, वरखेडे (संपा.) : भाषांतरविद्या, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१९. सोहनी, लीना : अनुवादातून अनुसर्जनाकडे, मेहता पब्लिशिंग, पुणे, २०२४
२०. Comparative Literature: Indian Dimensions - Swapan Mujundar.
२१. Comparative Literature: Theory and Practice - Amina Deo, Sisirkumar Das.

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** बोली अभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL60114**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. भाषा, बोली आणि समाजाचा परस्परसंबंध समजून येईल.
२. प्रमाणभाषा आणि बोली स्वरूप, विशेष समजून येईल.
३. बोलीभाषांची निर्मितीप्रक्रिया अभ्यासता येईल.
४. बोलीच्या अभ्यासाचे महत्त्व समजून येईल.
५. समाजातील बोलीचे संशोधन व संवर्धन करता येईल.
६. बोलीचा शास्त्रीय अभ्यास करता येईल.
७. बोलीचे सांस्कृतिक महत्त्व समजून येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. भाषा, बोली आणि समाज**

१. भाषा, बोली यांचे समाजातील स्थान
२. बोलीचा समाजाशी सहसंबंध
३. बोलीची समाजविशिष्टता
४. भाषा व बोलीचे कार्य
५. भाषा-बोली लुप्त (नष्ट) होण्याची प्रक्रिया
६. बोली नामशेष झाल्यानंतर होणारे सांस्कृतिक नुकसान.

विभाग २. बोली : स्वरूप, वैशिष्ट्ये

१. बोलीची व्याख्या
२. बोलीची क्षेत्रविशिष्टता
३. बोलीची वैशिष्ट्ये
४. बोलीची बलस्थाने आणि तिचे समाज-संस्कृतीशी नाते

विभाग ३. बोली आणि प्रमाणभाषांची निर्मिती

१. बोली आणि प्रमाण भाषेची निर्मितीप्रक्रिया
२. बोलीचे जनमानसातील स्थान आणि तिचे कार्य
३. बोलीभाषांमधील परिवर्तनाची प्रक्रिया
४. सीमा, इतर भाषा-बोलींचा प्रभाव

विभाग ४ . बोली अभ्यासाचे महत्त्व

१. बोलीचे सांस्कृतिक कार्य
२. ज्ञानसंचित आणि ज्ञाननिर्मितीतील तिचे स्थान
३. बोली ज्ञान-संस्कृतीचे हस्तांतर कशी करते
४. बोलीचे समाजजीवनातील बदलते स्थान
५. बोलीवरील संकटे
६. बोली अभ्यासाची आवश्यकता.

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो : ध्वनीविचार, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९५५
२. कालेलकर, ना. गो : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२
३. कालेलकर, ना. गो : भाषा : इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४
४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा) : निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता, पुणे, १९९८
५. कुलकर्णी, सु. बा व जोशी, वसंत (संपा) : बोलीभाषांचा अभ्यास (लेख), भाषा व साहित्य संशोधन खंड पहिला, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
६. कुलकर्णी, कृ. पां : मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मराठी भाषा उद्गम आणि विकास, पुणे, २००९
७. केळकर, अशोक : मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, १९७७
८. केळकर, अशोक : मध्यमा : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६
९. केळकर, अशोक : वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक, मुंबई, १९८३
१०. खैरे, विश्वनाथ : मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९
११. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चारुता (संपा) : सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९९
१२. धोंगडे, रमेश : भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
१३. पाटणकर, जयश्री : सामाजिक भाषाविज्ञान : कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ, नाशिक, २००५
१४. प्रियोळकर, अ. का : ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६६
१५. पुंडे, द. दि : भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, पुणे, २००४
१६. माटे, श्री. म : साहित्यधारा, ठोकळ प्रकाशन, पुणे, १९६४
१७. मोरे, नंदकुमार : समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
१८. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८
१९. मालशे-इनामदार- सोमण : भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२०. माहुलकर, दिनेश : वृद्धी : भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२१. राजाध्यक्ष, मंगेश, विठ्ठल : भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७
२२. वरखेडे, रमेश : समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
२३. वन्हाडपांडे, वसंत कृष्णा : नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२
२४. सरवदे, औंदुबर : बोलीविज्ञान, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२०

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** ग्रंथ इतिहास**Course Code:** MAU0325MEL60115**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. ग्रंथ इतिहासाची संकल्पना व स्वरूप सांगता येईल.
२. मुद्रणपूर्व मराठी ग्रंथव्यवहाराची माहिती होईल.
३. ग्रंथ इतिहासाच्या विविध पद्धती व दृष्टिकोन यांचा परिचय होईल.
४. हस्तलिखितांच्या संशोधनाचे पद्धतीशास्त्राची माहिती होईल.
५. पाठचिकित्साशास्त्राचे महत्व व स्वरूप आकलन होईल.
६. हस्तलिखितांचे संपादन करण्याचे कौशल्य अवगत होईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. मराठी ग्रंथ इतिहास**

१. लिपी ते पुस्तक स्थित्यंतराचा इतिहास
२. एक सांस्कृतिक उत्पादन म्हणून ग्रंथव्यवहाराचा अभ्यास
 - ग्रंथाच्या निर्मितीमागील प्रेरणा, त्याचा प्रसार आणि समाजावरील त्यांचा परिणाम
३. ग्रंथ इतिहास -
 - इतिहास, समाजशास्त्र आणि वाङ्मयीन समीक्षा या तीन ज्ञानशाखांना स्पर्श करणारे आंतरविद्याशाखीय अभ्यासक्षेत्र
४. ग्रंथ इतिहासलेखनाची विविध अंगे
 - ग्रंथनिर्मितीच्या प्रेरणा
 - मराठी ग्रंथांची वाटचाल
 - ग्रंथांचा वाचकवर्ग, प्रकाशनसंस्था नियतकालिके, ग्रंथालये इत्यादींचे इतिहास
 - ग्रंथांचे टिकणे आणि नाहीसे होणे, ग्रंथांची मांडणी, मुखपृष्ठ, बांधणी इत्यादींचे इतिहास

विभाग २. मुद्रणपूर्व मराठीतील ग्रंथव्यवहार

१. मुद्रणपूर्व काळातील ग्रंथनिर्मितीच्या प्रेरणा
२. मुद्रणपूर्व काळातील ग्रंथलेखनाचे प्रकार
३. मध्ययुगीन मराठी ग्रंथलेखनपद्धती

४. मुद्रणपूर्व मराठीतील ग्रंथाचे लेखन, सजावट, कागदांचे प्रकार, ग्रंथांची बांधणी, ग्रंथांचे वितरण व संवर्धन

विभाग ३. हस्तलिखितांचे संशोधन

१. मुद्रणपूर्व काळातील हस्तलिखितांचे प्रकार
२. हस्तलिखितांची वैशिष्ट्ये
३. हस्तलिखितांची उपलब्धी, जतन व संवर्धन करण्याचे मार्ग
४. हस्तलिखितांची कालनिश्चिती करण्याच्या कसोट्या
५. संहितांचा संख्याशास्त्रीय अभ्यास करण्याच्या पद्धती

विभाग ४. पाठचिकित्साशास्त्र

१. पाठचिकित्सा : संकल्पना व स्वरूप
२. पाठचिकित्सा करण्याची आवश्यकता
३. हस्तलिखितांच्या नकला, नकलाकारांकडून होणारे दोष व त्यांचे प्रकार, पाठभेद निर्माण होण्याची कारणे
४. पाठचिकित्सकाचे कार्य
५. पाठचिकित्सेच्या दोन पद्धतींज्ञेयनिष्ठ वज्ञातृनिष्ठ -
६. पाठचिकित्साशास्त्राची मार्गदर्शक तत्वे
७. पाठचिकित्साशास्त्राची परिभाषा

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कुलकर्णी, गो. म : आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे, १९९४.
२. कुलकर्णी, व. वि : मराठी भाषा व वाङ्मय संशोधन आणि ग्रंथसूची, साहित्यसूची, १९८९.
३. कुलकर्णी, व. वि : ग्रंथसूचीचा अभ्यास (संदर्भसेवा आणि संदर्भसाधने), यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र विद्यापीठ, नाशिक, १९९६.
४. गोगटे, शरद : मराठी ग्रंथप्रकाशनाची दोनशे वर्षे, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८.
५. चुनेकर, सु. रा : सूचींची सूची, मराठी विभाग मुंबई विद्यापीठ मुंबई
६. जोशी, वसंत (संपा) : भाषा व साहित्य: संशोधन खंड - १, २ व ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
७. तुळपुळे, शं.गो : मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल, महाराष्ट्र ग्रंथोजक संस्था, पुणे, १९६४
८. दाते, शं.ग : ग्रंथ-सूची-शास्त्र (मराठी ग्रंथ सूची खंड १) राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९७३
९. धीवार, सुनील : हस्तलिखितांच्या विविध लेखनशैली व प्रकार, ज्ञानगंगोत्री, जून - नोव्हें, २०१३
१०. धोंड, म.वा : आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई
११. नाईक, बापूराव : देवनागरी मुद्राक्षरलेखन कला, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१२. पंडित, भ. श्री : सूचिसाहित्य, मराठी संशोधन पत्रिका, मुंबई, वर्ष - १९, अंक-४, १९७२
१३. प्रियोळकर, अ. का : मराठी ग्रंथाचे आदर्श संग्रहालय, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९६९
१४. प्रियोळकर, अ. का, गावसकर, आर.आर. : मराठी दोलामुद्रिते, मुंबई मराठी साहित्य संग्रहालय, मुंबई, १९६१
१५. प्रियोळकर, अ. का : साधनाचिकित्सा व पाठचिकित्सा (दमयंतीस्वयंवर या ग्रंथाची प्रस्तावना)
१६. बनहट्टी, श्री. ना : पाठनिश्चितीची प्रक्रिया, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, मुंबई, १९६९
१७. बर्वे, शं. ना : मराठी सूचीकार्याची वाटचाल (ग्रंथालयविचार- वा.विं.भट गौरवग्रंथ), महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ
१८. मराठे, ना. बा : ग्रंथसूचीशास्त्र, महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ, मुंबई
१९. लिमये, अ. ह : ग्रंथव्यवहार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२

२०. लेले, रा. के : ग्रंथवर्णन आणि ग्रंथसूची, जोशी-लोखंडे प्रकाशन, पुणे, १९८३
२१. वाकणकर, ल. श्री. (संपा) : देवनागरी लिपीचा इतिहास, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, १९६८
२२. वैद्य, सरोजिनी (संपा) : कोश व सूची वाङ् मयः स्वरूप आणि साध्य, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९७.
२३. आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** ग्रंथप्रकाशन**Course Code:** MAU0325MEL601I6**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. ग्रंथप्रकाशनाचे स्वरूप समजेल.
२. ग्रंथप्रकाशन, ग्रंथव्यवहार व प्रकाशन संस्कृती यांची माहिती होईल.
३. ग्रंथनिर्मितीप्रक्रियेचे आकलन होईल.
४. ग्रंथप्रकाशन व वितरण करण्याचे कौशल्य अवगत होईल.

विभाग **घटक/ Unit****Module****विभाग १. ग्रंथनिर्मिती व्यवहाराचे स्वरूप**

१. प्रकाशन व्यवहार: संकल्पना व स्वरूप
२. प्रकाशन संस्थेची कायदेशीर नोंदणी
३. प्रकाशनातील विविध घटक आणि त्यांचे कार्य
 - प्रशासन विभाग
 - संपादकीय विभाग
 - डीटीपी (अक्षरजुळणी) व कला विभाग
 - जाहिरात विभाग
 - वितरण
 - स्वामीत्व हक्क (Copy Right)

विभाग २. मुद्रणपूर्व संस्करण प्रक्रिया

१. हस्तलिखित
२. ग्रंथसंपादकाचा अभिप्राय
३. लेखक-प्रकाशक करार (स्वामित्व हक्क)
४. मुद्रणप्रत
५. अक्षरजुळणी (डीटीपी)
६. मुद्रितशोधन
७. ग्रंथसंपादन

विभाग ३. ग्रंथरचना प्रक्रिया

१. ग्रंथ आकार निश्चिती
२. मांडणी (लेआऊट)
३. कागदाचे प्रकार
४. मुखपृष्ठ (पाठराखण/संस्थेचा लोगो/ ISBN/ ग्रंथाचे मूल्य)
५. अंतिम मुद्रणप्रत
६. मुद्रण
७. बांधणी

विभाग ४. जाहिरात व ग्रंथवितरण

१. जाहिरात
२. वितरण व्यवस्था
३. समीक्षा/परीक्षणे
४. ग्रंथालये / संमेलने

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. आरास, किशोर (संपा) : पॉप्युलरचे अंतरंग, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१५
२. इनामदार, वासंती (संपा) : साहित्याची भूमी, श्री. पु. भागवत व्यक्ती आणि वाड् मय, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०२३
३. इन्झाएल, सॅम्युएल : पुस्तकाची अजब दुनिया, नॅशनल बुक ट्रस्ट, नवी दिल्ली, १९८२
४. कुलकर्णी, अनंत : लेखकास हे माहीत हवेच, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९७४
५. कुलकर्णी, वि.वि. : ग्रंथालय शासन, सुविचार प्रकाशन, नागपूर, १९७४
६. गवस, राजन, शिंदे, अरुण व पाटील, गोमटेश्वर (संपा) : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
७. गावस्कर, सुरेंद्र : हस्तलिखितांची वर्णनात्मक नामावली, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, १९७२
८. गोगटे, शरद : मराठी ग्रंथप्रकाशनाची दोनशे वर्षे, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८
९. गोगटे, शरद : प्रकाशन व्यवसाय परिचय, अखिल भारतीय मराठी प्रकाशन संघ, पुणे, २०१५
१०. घारे, दीपक : मुद्रणपर्व, परममित्र प्रकाशन, मुंबई
११. धारूरकर, शुभदा : संपादन कला आणि शास्त्र, व्ही. एस. धारूरकर प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८५
१२. दाते, शं.रा. : मुद्रणप्रवेश, लोकसंग्रह कारखाना, पुणे, १९३७
१३. देवकुळे, व्ही.जी. : मुद्रण व्यवस्थापन, पुणे, १९३७
१४. नाईक, बापूराव : कागद, परममित्र प्रकाशन, मुंबई
१५. भोर, उज्ज्वला : प्रकाशन व्यवहार आणि संपादन, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव, २०२०
१६. लिमये, अनंत हरी : ग्रंथव्यवहार, व्हीनस बुक स्टाल, पुणे, १९५२
१७. लिमये, अनंत हरी : मराठी प्रकाशनांचे स्वरूप, प्रेरणा व परंपरा, प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७२
१८. भटकळ, रामदास, जोशी, मृदुला (संपा) : पॉप्युलर रीतिपुस्तक, हर्ष प्रकाशन, मुंबई, २०१५
१९. वैद्य, मोहन (संपा) : प्रकाशनविश्व, प्रकाशन विश्व, पुणे, २००९
२०. साठे, अ.ना. : ग्रंथ आणि ग्रंथालय, किताबमिनार प्रकाशन, पुणे

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास - विनोद**Course Code:** MAU0325MEL601I7**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. विनोद एक साहित्य प्रकाराची माहिती होईल.
२. विनोदात्म साहित्य प्रकाराची संकल्पना व स्वरूप समजेल.
३. विनोद वाङ्मय प्रकाराचे रचनाप्रकार समजतील.
४. विनोद या वाङ्मय प्रकाराची तंत्रे समजतील.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. विनोद : संकल्पना आणि स्वरूप**

१. विनोदाच्या, उपपत्ती.
२. विनोद विचार , पाश्चात्य, भारतीय व मराठी

विभाग २. विनोदांचे स्वरूप – विविध उपपत्ती

१. अभिव्यक्ति वैशिष्ट्ये
२. क्रीडावृत्ती
३. हास्यमीमांसा
४. चैतन्य तत्त्वाशी निगडीत

विभाग ३. विनोदात्म साहित्याचे विशेष

१. विनोदी लेखनाचे प्रकार व वैशिष्ट्ये
२. प्राचीन ते आधुनिक परंपरा
३. आशय प्रधानता, अभिव्यक्ति विशेष, स्थानांतरण, व्यंगदर्शन, सुखात्म जाणीव, आक्रमण स्वरूपता

विभाग ४. विनोदात्म साहित्य प्रकार – काही रचनाविशेष

१. उपहास
२. विडंबन
३. उपरोध
४. कोटी,
५. ब्लॉक ह्युमर

संदर्भ –

१. अत्रे, प्र. के : विनोद गाथा, परचुरे प्रकाशन, मंदिर मुंबई, १९७०
२. अत्रे, प्र. के : हश्या आणि टाळ्या, परचुरे प्रकाशन, मंदिर मुंबई, १९९८
३. कुलकर्णी, उषा : मराठी विनोद, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९०
४. केळकर, न. चिं : हास्यविनोद मीमांसा, कॉन्टीनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९३३
५. गाडगीळ, बाळ : विनोद तत्त्वज्ञान, दिलीपराज, प्रकाशन, पुणे
६. जोशी, चिं. वि : हास्यचिंतामणी, कॉन्टीनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९६१
७. ढवळे, वि. ना : वाङ्मयीन प्रकार व संप्रदाय, साहित्याचे तत्त्वज्ञान, कॉन्टीनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९८४
८. पवार, गो. मा : मराठी विनोद : विविध आविष्कार रूपे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१५
९. पवार, गो. मा : विनोद : तत्त्व आणि स्वरूप, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००६
१०. वर्ती. अ. वा : विनोद : एक व्याख्यान, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८८
११. सामंत, बाळ : हास्यकल्लोळ, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८५

M. A. II, SEMESTER – III**Type:** Major Elective**Course Name:** एका वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास – नाटक**Course Code:** MAU0325MEL60118**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. नाटक या वाङ्मय प्रकाराची माहिती होईल.
२. नाटकाची संकल्पना व स्वरूप विशेष कळतील.
३. नाट्य तंत्रे नाट्यावकाश व रंग सूचनांची माहिती होईल.
४. नाटक आणि सामाजिक, राजकीय परिस्थिती यातील अनुबंध स्पष्ट होईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. नाटक एक वाङ्मय प्रकार**

१. नाटक संकल्पना स्वरूप व विशेष
२. नाटक साहित्य प्रकार भारतीय विचार, पाश्चात्यविचार
३. आधुनिक रंगभूमी

विभाग २. नाटकाची संरचना

१. संहिता
२. कथानक – पात्ररचना
३. प्रसंग- संवाद
४. रंगभूमी काळ आणि अवकाश

विभाग ३. नाटक प्रयोगरूप

१. सादरीकरण, नेपथ्य, दिग्दर्शन,
२. अभिनय, रंगसूचना, रंगमंच, पार्श्वसंगीत
३. अवकाश सूचना, प्रकाश संयोजन, वेशभूषा

विभाग ४. नाटकाची संरचना

१. तंजावरी नाट्य परंपरा
२. एकोणिसाव्या शतकातील मराठी रंगभूमी
३. संगीत रंगभूमी, आधुनिक नाटक
४. प्रायोगिक नाट्य परंपरा

संदर्भ

१. कुलकर्णी, अरविंद : मराठी नाटक व रंगभूमी : काही विचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२. कुलकर्णी, गो. मा : मराठी नाट्यसृष्टी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९३
३. खोले, विलास : नाटक आणि रंगभूमी परिभाषा संग्रह, महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ, २०२०
४. खोले, विलास : महाराष्ट्रातील राजकारणाचे नाटकांतील प्रतिबिंब, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९८
५. जोगळेकर, सुषमा : आधुनिक मराठी नाटक-आशय आणि आकृतिबंध, मी गोकुळ मासिक प्रकाशन, पुणे, १९९६
६. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी नाटक आणि रंगभूमी : विसावे शतक, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१९
७. देशपांडे, वि. भा : मराठी नाट्य – नाटककार काळ आणि कर्तृत्व, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
८. देशपांडे, धों. वि : मला दिसलेली नाटके, रविराज प्रकाशन, पुणे, १९८९
९. नाईक, राजीव व भोळे, प्रवीण : भारतीय प्रयोगकलांचा परिचय व इतिहास – नाट्य, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, २०१५
१०. भावे, पुष्पा : रंग नाटकाचे आधुनिक रंगभूमी: नवे भान देणारी समीक्षा, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१२
११. भवाळकर, तारा : मराठी नाट्य परंपरा: शोध आणि आस्वाद, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
१२. भवाळकर, तारा : मराठी नाटक : नव्या दिशा नवी वळणे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
१३. शिंदे, विश्वनाथ : शोधयात्रा रंगभूमीची, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे
१४. साठे, मकरंद : मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री – (त्रिखंड)- खंड – १, २, ३, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
१५. रंगभूमी : मराठी विश्वकोश नोंद (vishwakosh.marathi.gov.in)
१६. युगवाणी – नाटक विशेषांक, जाने – जून – २०२४

M. A. II, SEMESTER – III

Type: Major Mandatory

Course Name: वाङ्मयेतिहास लेखनशास्त्र

Course Code: MAU0325MML601I9

Course Credits: 04

(Per Module- Credit-1, Teaching Hours- 15 - Teaching Hours-60)

Marks: Semester End Exam: 80

Internal Assessment: 20 Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. वाङ्मयेतिहासविद्या (Literary Historiography) या ज्ञानशाखेचा परिचय होईल.
२. वाङ्मयीन इतिहास लेखनशास्त्राची संकल्पना, स्वरूप व पद्धती यांचे आकलन होईल.
३. वाङ्मयीन प्रेरणा आणि वाङ्मयाचा प्रवाह यांचे स्वरूप समजून येईल.
४. वाङ्मयातील परंपरा आणि नवता यांची तत्त्वे आणि सूत्रे निश्चित करण्याची दृष्टी येईल आणि त्यानुसार वाङ्मयकृतींचा, लेखकाचा, वाङ्मयप्रकाराचा, विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास करण्याच्या पद्धती आत्मसात होईल.
५. वाङ्मयेतिहासाचे लेखन व पुनर्लेखन करण्याची क्षमता येईल.

विभाग**घटक /Unit****Module****विभाग १ - इतिहासाचे तत्त्वज्ञान -स्थूल परिचय**

इतिहासाची संकल्पना, विविध व्याख्या, स्वरूप, इतिहासलेखनासंबंधीच्या विविध उत्पत्ती, ऐतिहासिक स्थित्यंतराचे स्वरूप, इतिहास व वाङ्मयेतिहास यांतील अनुबंध, वाङ्मयेतिहास व अन्य प्रकारचे इतिहास यांतील भेदेरेषा, .

विभाग २ - वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना

वाङ्मयेतिहास म्हणजे काय? वाङ्मयेतिहासाची व्याख्या व स्वरूप वाङ्मयेतिहास व संशोधन, वाङ्मयेतिहास व टीकाशास्त्र, वाङ्मयेतिहास : वाङ्मयेतिहासाचे एक स्वतंत्र अभ्यासक्षेत्र.

वाङ्मयेतिहासाच्या संकल्पनेचा उदय - अ) पाश्चात्य ब) भारतीय

विभाग ३ - वाङ्मयेतिहास लेखनाचे प्रकार● **स्वरूपावरून पडणारे प्रकार**

- १) कालक्रमवाचक वाङ्मयेतिहास
- २) अनुबंधवाचक वाङ्मयेतिहास
- ३) रूपलक्ष्यी किंवा सौंदर्यलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास
- ४) समग्रलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास

● **लेखनरीतीवरून पडणारे प्रकार:**

१) लेखकांनुसार वाङ्मयेतिहास

२) वाङ्मयप्रकारांनुसार वाङ्मयेतिहास

३) वृत्तिप्रवृत्तिनुसार वाङ्मयेतिहास

● वाङ्मयेतिहासकारांसमोरील उद्दिष्टांनुसार पडणारे प्रकार

१) बृहदवाङ्मयेतिहास

२) कालखंडलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास

३) वाङ्मयप्रकारलक्ष्यी वाङ्मयेतिहास ४) प्रदेशनिष्ठ किंवा भूगोलनिष्ठ वाङ्मयेतिहास

५) दृष्टिकोननिष्ठ वाङ्मयेतिहास - (उदा . मार्क्सवादी,सबाल्टर्न, फुले, शाहू, आंबेडकरी इत्यादी)

विभाग ४ - वाङ्मयेतिहास विचारातील काही नवसंकल्पना

वाङ्मयेतिहासाची सामग्री, वाङ्मयाचा भूगोल, वाङ्मयीन घटना, वातावरण, वाङ्मयीन परंपरा, वाङ्मयेतिहासलेखनाची ध्येये व उद्दिष्टे, वाङ्मयेतिहासलेखन- स्वभाषकांसाठी व परभाषकांसाठी, वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, कालपट, वाङ्मयेतिहासासंस्कृतिक पार्श्वभूमी. वाङ्मयेतिहासाकरिता वाचनपाठ,

संदर्भग्रंथ

(अ) मराठी

१. आठवले, सदाशिव : इतिहासाचे तत्त्वज्ञान, प्रज्ञापाठशाळा, वाई, १९६८.
२. कार, ई. एच. : इतिहास म्हणजे काय? (अनु. लेले, वि. गो.), कॉन्टिनेन्टल, पुणे.
३. कुलकर्णी, गो. म. व दत्तात्रेय पुंडे : वाङ्मयेतिहास सद्यःस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता, पुणे, १९९५.
४. कुलकर्णी, गो. म. : अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.
५. कुलकर्णी, य. दि. (संपा) : साहित्यचिंतन , मुंबई विद्यापीठ प्रकाशन, १९८३ (लेख क्र. १ ते ४)
६. टिळक, विद्यागौरी : वाङ्मयेतिहासलेखन - स्वरूप व समस्या, प्रतिमा, पुणे.
७. टिळक, पुंडे : मराठी वाङ्मयाची सद्यःस्थिती, स्नेहवर्धन, पुणे .
८. टिळक, विद्यागौरी, जोशी, अजंती (संपा): मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे.
९. टिळक, विद्यागौरी, शहा, मृणालिनी (संपा) : आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे.
१०. टिळक, विद्यागौरी (संपा) : वाङ्मयेतिहास लेखन स्वरूप आणि समस्या, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
११. ढेरे, अरुणा : स्त्री-लिखित मराठी कथा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१२. ढेरे, अरुणा : स्त्री-लिखित मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१२. दीक्षित, राजा : एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील मध्यमवर्ग, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे.
१३. देशपांडे अ. ना. : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, व्हीनस पुणे, १९८२.
१४. देशपांडे- केजकर, प्रकाश: संत कविता एक दृष्टिकोन, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००६.
१५. धनपलवार, माणिक : दक्षिणात्य साहित्य संस्कृतीचा मराठीशी अनुबंध, राज्य मराठी विकास

संस्था मुंबई, १९९७.

१६. नाईक, शोभा, रणधीर शिंदे (संपा) : वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१७. पाटगणकर, विद्यासागर : मराठी संतकवयित्रींचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली २०१५.
१८. पाटील, शरद : अब्राह्मणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे, २००१.
१९. पुंडे. द. दि (संपा) : वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे २००४.
२०. पांगारकर, ल. रा. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४,
२१. बुलासा, मोती, टिळक, विद्यागौरी (संपा): मराठी वाङ्मयाची सद्याःस्थिती, स्नेह वर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९८.
२२. भावे, वि. ल : महाराष्ट्र सारस्वत, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२३. मालशे, स. गं. : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग-१, म. सा. प. पुणे, १९८२.
२४. लिंबाळे, शरणकुमार (संपा): साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाह, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
२५. वांबुरकर, जास्वंदी: इतिहासातील नवे प्रवाह, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे, २०१४.
२६. वाळिंबे, रा. शं. : मराठी वाङ्मयेतिहासाची प्रस्तावना, विदर्भमराठवाडा बुक कं., १९७३.
२७. सरवटे, वि. सी: मराठी साहित्य समालोचन, १९९९.
२८. शहाजिंदे, फ. म: मुस्लीम मराठी साहित्य परंपरा व स्वरूप, भूमी प्रकाशन, लातूर.
२९. शिंदे, अरुण : सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा २०१९.

(आ) इंग्रजी

1. Butterfield Herbert. Man of His Past, Cambridge University Press, 1969
2. Carr E. H., What is History?, Penguin Books (any available edition)
3. Cohen Ralph (Ed.), New Directories in Literary History, Routledge and Kegan Pual, London, 1974.
4. Collingwood, The Idea of History, Oxford University Press,
5. Elton G. R., The Practice of History, Fountana Press. London, 1987
6. Tosh John. The Pursuit of History, Longman. London & New York, 1984
4. Collingwood, The Idea of History, Oxford University Press. Hutchinson & Co., London, 1977
7. Walsh W. H., An Introduction to Philosophy of History,
8. R. s. Crane, Critical & Historical Principles in Literary History, University of Chicago Press, Chicago, 1967.
9. Devy G. H.. Many Heros, Orient Longman, Hydarabad, 1997.
10. Mukhargee Sujit, Some Positions on a Literary History of India, Central Institute of Indian Languages, Mysore, 1981.
11. Mukhargee Sujit. Towards a Literary History of India, Indian Institute of Advanced Study, Simla, 1975.

12. Parkins David (Ed.), Therotical Issues in Literary History, Harward University Press, Cambridge, 1991.
13. Pakins David, Is Literary History Possible: The Johns Hopkins University Press, Baltimore in London, 1993

M.A. II Semester III**Type: Major Mandatory****Course Name: संशोधन प्रकल्प****Course Code: MAU0325RML601I****Course Credit: 04****Marks: Project Report: 80 Presentation/ Viva-Voce: 20 Total Marks: 100****उद्दिष्टे :**

१. विद्यार्थ्यांना संशोधनाचे तंत्रे, स्वरूप आणि कार्यपद्धतीची माहिती होईल.
२. विद्यार्थ्यांना संशोधन पद्धतीची ओळख होईल व संशोधन कार्यासाठी प्रवृत्त होतील.
३. संशोधनासाठी आवश्यक गुणविशेष व जबाबदाऱ्या समजतील.
४. संशोधन प्रकल्पाचे लेखन करताना संदर्भ साधनांचा ग्रंथ पद्धती व आधुनिक तंत्र साधनांचा वापर समजेल.
५. भाषाविषयातील संशोधन प्रकल्पाचे स्वरूप समजेल.
६. संशोधन प्रकल्पाचे मौखिक सादरीकरणाचे स्वरूप माहिती होईल.

मार्गदर्शक सूचना :

१. लघुसंशोधन प्रकल्प किमान ५० पृष्ठे असणे आवश्यक आहे .
२. संशोधन प्रकल्पाचा टंकलेखन आकार युनिकोड १४ फॉन्ट १६ असा असावा .
३. लघुसंशोधन प्रकल्पाचा विषय स्वतंत्र व नवीन असवा. तो अप्रकाशित असावा.
४. प्रकल्प लेखन करताना संशोधन प्रक्रिया, लेखन पद्धती, व्याकरण व प्रमाण लेखनाचा काटेकोर अवलंब असावा. तसेच वाङ्मयचौर्य नसावे.
५. प्रकल्पलेखन तसेच त्याचे सादरीकरण आवश्यक आहे.

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Mandatory**Course Name:** समाजभाषाविज्ञान**Course Code:** MAU0325MML601J5**Course Credits:** 04**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पना सविस्तर अभ्यासता येतील.
२. समाजातील भाषाव्यवहाराची विविधता समजून घेता येईल.
३. समाजाच्या भाषासंपर्काचे स्वरूप अभ्यासता येईल.
४. भाषिक नियोजन म्हणजे काय ते समजून घेता येईल.
५. बहुभाषिक देशांतील भाषिक प्रश्नांचा परिचय होईल.
६. भाषिक नियोजनाची उद्दिष्टे जाणून घेता येतील.
७. भाषाशिक्षणाचे स्वरूप आणि भाषाशिक्षणाच्या विविध बाजूंचा अभ्यास करता येईल.
८. मराठीच्या बोलींचा समाजभाषावैज्ञानिक अभ्यास करता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. भाषाव्यवहार आणि भाषासंपर्क**

१. भाषिक समाज, समाजातील विविध सामाजिक गट आणि भाषाव्यवहार
२. भाषासंपर्काची विविधता, व्यक्तीबोली संपर्क, शेजार भाषासंपर्क, परकीय भाषासंपर्क

विभाग २. भाषानियोजन आणि भाषाशिक्षण

१. राज्यसंस्था, भाषानियोजन आणि शिक्षण
२. बहुभाषिकता
३. समाजाचे भाषिक प्रश्न
४. भाषिक सवयी
५. शब्दसंग्रह
६. भाषा जतनत्व
७. भाषिक नियोजनाच्या पायऱ्या
८. भाषाविकास
९. भाषार्जन
१०. भाषा शिक्षणाचे माध्यम, स्वभाषा शिक्षण, आदिवासी आणि इतर मागास समाजगटांचे भाषाशिक्षण

विभाग ३. समाजभाषाविज्ञान आणि इतर अभ्यासशाखा

१. समाजभाषाविज्ञान आणि समाजशास्त्र
२. समाजभाषाविज्ञान आणि मानववंशशास्त्र
३. समाजभाषाविज्ञान आणि मानसशास्त्र
४. समाजभाषाविज्ञान आणि संस्कृतीविज्ञान

विभाग ४. समाजभाषाविज्ञान आणि मराठीच्या प्रमुख बोली

१. अहिराणी, कोकणी, वऱ्हाडी, चंदगडी, कुडाळी, माणदेशी आणि बेळगावी बोलींचा समाजभाषावैज्ञानिक विचार
२. कोल्हापूर, सांगली आणि सातारा परिसरातील विविध क्षेत्रीय आणि व्यावसायिक बोली
३. महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमाप्रदेशातील मराठीच्या बोली

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२
२. कालेलकर, ना. गो : भाषा : इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४
३. कानडे, मु. श्री : मराठी शब्दसमीक्षा, सन पब्लिकेशन, पुणे, १९८९
४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा.) : निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९८
५. केळकर, अशोक : मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्यपरिषद, औरंगाबाद, १९७०
६. केळकर, अशोक : मध्यमा : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६
७. केळकर, अशोक : वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९३८
८. खैरे, विश्वनाथ : मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९
९. खैरे, विश्वनाथ : द्रविड महाराष्ट्र, साधना प्रकाशन, पुणे, १९७६
१०. ग्रामोपाध्ये, सुरेन्द्र (संपा.) : भाषाव्यवहार व भाषाशिक्षण, कासेगाव एज्युकेशन सोसायटी, कासेगाव, २००६
११. जोगळेकर, गं. ना : अभिनव भाषाविज्ञान, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८७
१२. जोगळेकर, गं. ना : मराठी भाषेचा इतिहास, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००५
१३. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चारुता (संपा.) : सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९९
१४. धोंगडे, रमेश : सामाजिक भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
१५. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८९
१६. पाटणकर, जयश्री : सामाजिक भाषाविज्ञान : कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ प्रकाशन, नाशिक, २००५
१७. प्रियोळकर, अ. का : ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ पुणे, १९६६
१८. पुंडे, द. दि : भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, २००४
१९. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८
२०. मालशे-इनामदार-सोमण (संपा.) : भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२१. माहुलकर, दिनेश : वृद्धी : भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२२. मोरे, नंदकुमार : समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
२३. राजाध्यक्ष, मंगेश विठ्ठल : भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७

२४. लेले, वामन केशव : भाषा : स्वरूप, सामर्थ्य व सौंदर्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००५
२५. वरखेडे, रमेश : समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २००१
२६. वरखेडे, रमेश नारायण : संज्ञापनविद्या आणि ललितकला, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, २००३
२७. वऱ्हाडपांडे, वसंत कृष्णा : नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२
२८. साळुंखे, सर्जेराव : समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, १९९६
२९. चौधरी, तेजपाल : समाजभाषाविज्ञान की भूमिका, पंचशील प्रकाशन, जयपूर, १९९५
३०. तिवारी, भोलानाथ : भाषा-विज्ञान, किताब महल, इलाहाबाद, १९७५
३१. रस्तगी, कविता : सामाजिक भाषाविज्ञान, सुलभ प्रकाशन, लखनऊ, २०००
३२. परांजपे, प्र. ना. (संपा.) : भाषा आणि जीवन, (नियतकालिक), महाराष्ट्र अभ्यास परिषद, पुणे
३३. Hudson, R. H 1980. Sociolinguistics, Cambridge : Cambridge University Press.
३४. Reeve, Clara 1975. Novelists on the Novel By Miriam Iltott, London : Rutledge and Kegan Paul.
३५. Nemade, Bhalchandra 2014 (Republished) The Influence of English on Marathi, Mumbai : Popular Prakashan Pvt. Ltd.

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Mandatory**Course Name:** समीक्षा सिद्धांत आणि उपयोजन**Course Code:** MAU0325MML601J6**Course Credits:** 04**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**

१. सैद्धांतिक समीक्षेचे स्वरूप समजेल.
२. उपयोजित समीक्षेतील संकल्पनांचे स्वरूप समजून घेता येईल.
३. समाजशास्त्रीय, स्त्रीवादी, रूपवादी व पर्यावरणवादी समीक्षेतील समीक्षा प्रवाहांचे स्वरूप समजून घेता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. समाजशास्त्रीय समीक्षा**

१. समाजशास्त्रीय समीक्षा संकल्पना व स्वरूप
२. हिप्पोलीन तेनची त्रिसूत्रे
३. मराठीतील समाजशास्त्रीय समीक्षा
४. उपयोजित साहित्यकृती – भंगार -अशोक जाधव

विभाग २. स्त्रीवादी समीक्षा

१. स्त्रीवाद संकल्पना व स्वरूप
२. स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप व प्रकार
३. उपयोजित साहित्यकृती – पावसात सूर्य शोधणारी माणसं – नीरजा

विभाग ३. रूपवादी समीक्षा

१. रूपवाद संकल्पना व स्वरूप
२. रूपवादी समीक्षा स्वरूप व प्रकार
३. उपयोजित साहित्यकृती - मनसमझावन - संग्राम गायकवाड

विभाग ४. पर्यावरणवादी समीक्षा

१. पर्यावरणवादी समीक्षा संकल्पना व स्वरूप
२. मराठीतील पर्यावरणवादी समीक्षा
३. उपयोजित साहित्यकृती -रिंगाण - कृष्णात खोत

साधन ग्रंथ

१. जाधव, अशोक, भंगार -, मनोविकास प्रकाशन, पुणे
२. नीरजा, पावसात सूर्य शोधणारी माणसं - पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
३. गायकवाड, संग्राम, मनसमझावन- रोहन प्रकाशन, पुणे, २०२३
४. खोत, कृष्णात, रिंगाण - शब्द पब्लीकेशन, मुंबई, २०१८

संदर्भ -

१. किंबहुने, रवींद्र : किंबहुना, पब्लिकेशन, लोकवाडमय गृह, मुंबई
२. कुलकर्णी, गो. म. : नवसमीक्षा काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
३. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा.) : साहित्य आणि समाज, (गो. मा. पवार गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७.
४. कोत्तापल्ले, नागनाथ : साहित्याचा अन्वयार्थ, मेहता प्रकाशन, पुणे
५. खोले, विलास : विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २०१५
६. गवस, राजन : चांगदेव चातुष्टयासंबंधी, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
७. गुप्ते, विश्राम : नवे जग नवे साहित्य, देशमुख अँड कंपनी, पुणे
८. जाधव मनोहर, समीक्षेतील नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
९. जाधव, रा. ग : साहित्याचे परिस्थितिविज्ञान, देशमुख अँड, पुणे
१०. ठाकूर, रवींद्र व नंदकुमार मोरे : समीक्षापद्धती सिद्धांत आणि उपयोजन, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०११
११. डहाके, वसंत आबाजी : आधुनिक मराठी साहित्य: इतिहास आणि संस्कृती, पाप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१२. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी समीक्षेची सद्यः स्थिती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१३. थोरात, हरिश्चंद्र : साहित्याचे संदर्भ, मौज मुंबई, २००५
१४. धोंगडे, अश्विनी: स्त्रीवादी समीक्षा स्वरूप आणि उपयोजन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
१५. नारंग, गोपीचंद : आधुनिकता आणि उत्तर आधुनिकता, साहित्य अकादमी प्रकाशन, नवी दिल्ली
१६. पाटणकर, वसंत : साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंगा प्रकाशन, पुणे, २०१५
१७. पाटणकर, रा. भा : सौंदर्यमीमांसा- मौज, मुंबई, २००६
१८. पाटील, म.सु : आदिबंधात्मक समीक्षा, निहारा प्रकाशन, पुणे
१९. पाटील, म. सु : साठोत्तरी साठी कविता, लोकवाडमय गृह प्रकाशन, मुंबई.
२०. पाटील, गंगाधर : समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टीक प्रकाशन, मुंबई
२१. पाटील, गंगाधर : समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई
२२. पाटील, गोमटेश्वर, मराठी कादंबरी तत्त्व आणि सिद्धांत, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१३
२३. पाध्ये, दिगंबर : साहित्य समाज आणि संस्कृती, लोवाडमय गृह, मुंबई.
२४. बाबर, अशोक : देशीवाद, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद
२५. मालशे, मिलिंद, अशोक जोशी : आधुनिक समीक्षा सिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०१३.
२६. रायकर, सीताराम व इतर, (संपा.) : वाडमयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता प्रकाशन, पुणे,
२७. सद्दे, केशव (संपा.) : साठोत्तरी मराठी कविता, शब्दालय प्रकाशन, मुंबई.
२८. शिरवाडकर, के. रं : मार्क्सवादी साहित्यविचार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९८०.
२९. शहाजिंदे, फ. मु : सामाजिक संस्कृतीचा चिंतनात्मक आविष्कार, मुक्तशब्द, मुंबई, मार्च २०२४
३०. शिंदे, रविकांत : मनसमझावन-हिंदू मुस्लिम सौहार्दतेचा शोध घेणारी कादंबरी, साधना, २७ एप्रिल, २०२४
३१. शिंदे, रणधीर : उपेक्षित समाजाचे व्याधीकथन, (भंगार) महाराष्ट्र टाइम्स, १० डिसें, २०१७
३२. शिंदे, रणधीर : रिंगाण : मराठी कादंबरी एक नवं वळणरूप, महाराष्ट्र फाऊंडेशन पुरस्कार, स्मरणिका, २०००

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** वाङ्मयीन संस्कृती**Course Number:****Course Code:** MAU0325MEL601J7**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**

१. वाङ्मयीन अभिरूचीचा वाङ्मयीन संस्कृतीवर कसा प्रभाव पडतो हे समजेल.
२. समाज प्रबोधनासाठी वाङ्मयीन संस्कृती कशा प्रकारे कारणीभूत ठरते याचा प्रत्यय येईल.
३. वाङ्मयीन संस्कृतीच्या स्वरूपाचे आकलन होईल.
४. वाङ्मयीन संस्कृती बदलामध्ये परिणाम करणाऱ्या वेगवेगळ्या घटकांच्या अभ्यास करता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. वाङ्मयीन अभिरूची**

१. अभिरूची म्हणजे काय ?
२. अभिरूचीचे प्रकार
३. नागर आणि ग्रामीण अभिरूची
४. विविध समूहांच्या, प्रदेशांच्या अभिरूची.
५. लेखक व वाचकांची अभिरूची यांच्यातील आदान-प्रदान,
६. अभिरूचीवर परिणाम करणारे घटक

विभाग २. वाङ्मयीन संस्कृती संघर्ष

१. अभिजन-बहुजन संस्कृती संघर्ष.
२. भाषाशुद्धी व वाङ्मयशुद्धीबद्दलच्या कल्पना.
३. श्लीलअश्लीलतेसंबंधीचे वाद, (बा. सी. मर्ढेकर व भाऊ पाध्ये)
४. अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावरील निर्बंध व त्याविरुद्धचा संघर्ष (घाशीराम कोतवाल व गांधी मला भेटला या साहित्यकृतींवरून झालेला वाद)
५. साहित्य संस्थांच्या पातळीवरील सांस्कृतिक राजकारण

विभाग ३. सामाजिक प्रबोधन आणि वाङ्मयीन संस्कृती

१. सत्यशोधकीय साहित्य.
२. आंबेडकरी नियतकालिके, आंबेडकरी जलसे, मेळे.

३. सत्यशोधकीय नियतकालिके व जलसे संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील वाङ्मयीन आविष्कार, पथनाट्ये
४. वैचारिक प्रबोधनात्मक व नियतकालिके
५. प्रबोधनपर वैचारिक लेखन

विभाग ४. मराठी वाङ्मयीन संस्कृतीची स्थित्यंतरे

१. मराठी साहित्य संमेलनांमधील परिवर्तन
२. वाङ्मयीन संस्कृतीवर आक्रमणे
३. मराठी ग्रंथव्यवहाराचा प्रवास
४. वाङ्मयीन संस्कृतीतील लेखकाची प्रतिमा

संदर्भ ग्रंथ

१. काळसेकर, सतीश : वाचणाऱ्याची रोजनिशी, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
२. कुलकर्णी गो. म. : अभिरूची : ग्रामीण आणि नागर, प्र. ल. करंबळेकर, १९७३
३. कोतापल्ले, नागनाथ (संपा) : साहित्य आणि समाज (गो. मा. पवार गौरव ग्रंथ) प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७
४. कोतापल्ले, नागनाथ : साहित्याचे समकालीन संदर्भ आणि अभिरूची संघर्ष, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २०२२
५. गुंदेकर, श्रीराम : सत्यशोधकी साहित्याचा इतिहास, सत्यशोधकी साहित्य प्रकाशन, लातूर
६. जोग, रा. श्री : मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन, पुणे विद्यापीठ, कै. न. चिं. केळकर व्याख्यानमाला, ऑक्टो, १९५९.
७. ठाले पाटील, कौतिकराव : साहित्य संमेलनाच्या मांडवाखालून, कैलास पब्लिकेशन्स, पुणे.
८. ठाले पाटील, कौतिकराव : मराठी भाषिक आणि वाङ्मयीन संस्कृती, शब्द पब्लिकेशन्स, पुणे.
९. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई
१०. डोळे, जयदेव : झाडाझडती अर्थात प्रसारमाध्यमांची, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
११. धोंगडे, रमेश : शतकांची विचारशैली, खंड १ ते ४, दिलीपराज प्रकाशन, प्रा.लि. पुणे,
१२. निर्मळे, हरिश्चंद्र : दलितांची मराठी नियतकालिके,
१३. पवार, गो. मा. : साहित्यमूल्य आणि अभिरूची, साकेत प्रकाशन, छत्रपती संभाजीनगर, १९९४
१४. पाटील, मोहन (संपा) : मराठी साहित्य अवकाशातील संदर्भ (प्रकाश कुंभार, गौरव ग्रंथ) प्रारूप प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१८
१५. बगाडे, उमेश : डॉ. आंबेडकरांची जातिमीमांसा, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०००
१६. मेश्राम, भुजंग : आदिवासी साहित्य आणि संस्कृती, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई
१७. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, २०१२
१८. वरखेडे, रमेश : महाराष्ट्राच्या सामाजिक, सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास, खंड १ ते ३ महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१९. शिंदे, अरुण : सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा
२०. शिंदे, अरुण : वैचारिक साहित्य, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** प्रभाव अभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL601J10**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना**

१. व्यक्ती, साहित्यकृती, विचार तत्व आणि राजकीय/सामाजिक घटना यांचा साहित्य निर्मितीवर कसा प्रभाव पडतो हे समजून येईल.
२. वसाहतकालीन व वसाहतोत्तर प्रभावातून मराठी साहित्य कसे बदलले याचे आकलन होईल.
३. प्रभावाच्या अनुरोधाने मराठीत कोणते रचनाप्रकार रूढ झाले ते समजतील.
४. काही महत्त्वाच्या लेखकांच्या अनुषंगाने प्रभाव चिकित्सा करता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. प्रभाव आणि निर्मिती प्रेरणांचा शोध**

१. वैचारिक प्रवाहांच्या प्रेरणांचा शोध (केशवसुत, ह. ना. आपटे, वामन मल्हार जोशी, प्रभाकर खाडीलकर)
२. सामाजिक राजकीय घटितांमधून प्रेरणाशोध, (म. फुले, म. गांधी, बाबासाहेब आंबेडकर व शेतकरी चळवळ)
३. आंतर संहितात्मक प्रेरणांचा शोध (पात्र, अवतरण, विशिष्ट संदर्भ)

विभाग २. प्रभाव आणि निर्मिती प्रेरणांचा शोध

१. वसाहतपूर्व व वसाहतोत्तर प्रभाव
२. भारतीय परंपरांचा प्रभाव आणि देशीवाद.
३. वसाहतकालीन प्रभाव.

विभाग ३. रचनाप्रकार आणि प्रभाव

१. कविता — सुनीत, गझल, हायकू,
२. 'अभंग' या रचनाप्रकाराचा आधुनिक कवितेवरील प्रभाव (म. फुल्यांचे अखंड, माधव ज्युलियन, गोविंदाग्रज, मर्ढेकर, करंदीकर यांचे अभंग)
३. खंडकाव्याचा प्रभाव — (कुलकर्णी लीलामृत, शेटजी प्रताप, मुकुंदराज पाटील)
४. नाटक— इब्सेनचे नाट्यतंत्र

विभाग ४. प्रभाव मीमांसा

१. नटसम्राट (वि. वा. शिरवाडकर) — किंग लियर- शेक्सपीअर
२. जेव्हा मी जात चोरली होती (बाबुराव बागुल) — डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची प्रेरणा

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कुलकर्णी, अनिरुद्ध : इब्सेन, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.
२. कुलकर्णी, श्री, रं. : ओवी ते लावणी, रं. ना. वरखेडे, धुळे, १९९२.
३. खोले, विलास (संपा.) : गेल्या अर्ध शतकातील मराठी कादंबरी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
४. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा) : तौलनिक साहित्य: दिशा आणि तत्त्वे, सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर, १९९२.
५. देशपांडे, गो. पु : राहिमतपूरकरांची निबंधमाला, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,
६. नेमाडे, भालचंद्र : टीकास्वयंवर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
७. पाटणकर, रा. भा : अपूर्ण क्रांती, मौज प्रकाशन, पुणे.
८. पाटील, आनंद : ब्रिटिश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाङ्मय, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई.
९. पाटील, आनंद : मराठी नाटकांवरील इंग्रजी प्रभाव, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
१०. पोतदार, द. वा : मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
११. बापट, वसंत : तौलनिक साहित्य- मौज प्रकाशन गृह, पुणे, १९८१.
१२. भोळे, भा. ल : विसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २) साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१३. भोळे, भा. ल : एकोणीसाव्या शतकातील मराठी गद्य, (खंड १ व २), साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१४. मिरजकर, निशिकांत : तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन पुणे, २०१६.
१५. रसाळ, सुधीर : वाङ्मयीन संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, पुणे.
१६. सारंग, विलास : सिसिफस आणि बेलाक्वा, प्रास प्रकाशन, मुंबई, १९८२.
१७. शिंदे, अरुण (संपा.) : सत्यशोधकांचा शेतकरी विषयक विचार, दर्या प्रकाशन पुणे.
१८. शिंदे, अरुण (संपा.) : सार्वजनिक सत्यधर्म, दर्या प्रकाशन पुणे.
१९. शिरवाडकर, के. रं. : शेक्सपियर : जीवन आणि साहित्य, राजहंस प्रकाशन, पुणे.
२०. शिरवाडकर, वि. वा. : शोध शेक्सपियरचा, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८३.
२१. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड ४, ५, व ६) मराठी साहित्य परिषद पुणे,
२२. Gurjarpadhye, Prachi : Bringing modernity home, Indian Institute of Advanced Study, 2014
२३. Nemade, Bhalchandra : The influence of English on Marathi, Rajhaunsvitran, Pune, 2002.

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** संस्कृती अभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL601J11**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना**

१. संस्कृती अभ्यास या ज्ञानशाखेची ओळख होईल.
२. संस्कृती व सभ्यता (Culture & Civilization) यांच्या सहसंबंधाचे आकलन होईल.
३. साहित्य व संस्कृती यांच्या व्यामिश्र सहसंबंधाचे स्वरूप कळेल.
४. बहुसांस्कृतिकतेचे स्वरूप स्पष्ट होईल.
५. साहित्य व इतर अभिव्यक्तीरूपांचे संस्कृती अभ्यासातील महत्त्व अधोरेखित होईल.
६. संस्कृती व अभिरुची यांच्या परस्पर प्रभावाची जाणीव होईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. संस्कृती आणि साहित्य**

१. संस्कृतीच्या प्रभावातील साहित्य
२. साहित्य प्रभावीत संस्कृती
३. भारतीय व महाराष्ट्रीय साहित्याचा सांस्कृतिक अभ्यास
४. संस्कृती अभ्यास आणि आंतरभारतीय दृष्टी

विभाग २. बहुसांस्कृतिकता, आविष्कार रूपे आणि संस्कृती अभ्यास

१. बहुसांस्कृतिकता : भाषा, प्रदेश, लिंग विशिष्टता
२. बहुसांस्कृतिकता : मूल्यविचार आणि सौंदर्यविचार
३. लोकसंस्कृती आणि नागर संस्कृती : लोकतत्त्वाचार
४. वाङ्मयप्रकार, लोकप्रियता आणि कलासंस्कृती

विभाग ३. सांस्कृतिक अभिव्यक्तीची विविध रूपे

१. कलाप्रकार आणि संस्कृती विशिष्टता
२. संस्कृती : कालस्थित्यंतरे आणि अभिव्यक्ती रूपे
३. मराठी वाङ्मयीन आविष्कार रूपाचा सांस्कृतिक संदर्भ
४. लोकप्रिय रचनाप्रकार, लयतत्त्व आणि साहित्य

विभाग ४ - संस्कृती अभ्यास : अभिरुची विचार

१. अभिरुचीची जडणघडण व परिवर्तने
२. संस्कृती अभ्यास : अभिरुची भिन्नता
३. जात, वर्ग, लिंग : अभिरुची सहसंबंध
४. विविध वाङ्मयीन प्रवाह आणि अभिरुची

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. ऑमव्हेट, गेल : वासाहतिक समाजातील सांस्कृतिक बंड, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९९५.
२. कोत्तापल्ले, नागनाथ (संपा) : साहित्य आणि समाज (गो. मा. पवार गौरव ग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
३. कर्वे, इरावती : मराठी लोकांची संस्कृती, देशमुख अँड कंपनी, मुंबई, १९५९.
३. कुलकर्णी, गो. म. : आधुनिक मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९४.
४. खैरे, विश्वनाथ : द्रविड महाराष्ट्र, १९७७.
५. जोशी, शं. बा. : मराठी संस्कृती, विहस प्रकाशन, पुणे,
६. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी साहित्य, समाज आणि संस्कृती, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई-२००६.
७. थापर, रोमिला : असहमतीचे आवाज, अनु. मिलिंद चंपानेरकर, पपायरस प्रकाशन, २०२१.
८. दत्ता, देसाई (संपा) : बदलता भारत, मनोविकास प्रकाशन, पुणे, २०२३
९. देवी, गणेश : स्मृतिभ्रंशानंतर, (अनु. म. सु. पाटील), पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे-२००९.
१०. 'निशंक', पोखरीयाल रमेश : भारतीय संस्कृती - सभ्यता आणि परंपरा, डायमंड बुक्स, पुणे.
११. नेमाडे, भालचंद्र : साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९७.
१२. पवार, गो. मा. : साहित्यमूल्य आणि अभिरुची, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९४
१३. पाटील, शरद : अब्राह्मणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९८८.
१४. पाटील, शरद : दासशूद्रांची गुलामगिरी, प्राज्ञपाठशाळा, वाई, १९८२.
१५. बगाडे, उमेश : महाराष्ट्रातील प्रबोधन वर्गजतिप्रभुत्व, सुगावा प्रकाशन, पुणे
१६. बनसोडे, राहुल : निवडक लेखसंग्रह ललित पब्लिकेशन, मुंबई, २०२३
१७. भागवत, दुर्गा (संपा.) : निवडक राजारामशास्त्री भागवत (खंड पाच), वरदा बुक डेपो,
१८. मालशे, मिलिंद; जोशी, अशोक : आधुनिक समीक्षा सिद्धान्त, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७.
१९. मोटे, ह. वि. (संपा.) : त्र्यंबक शंकर शेजवलकर : निवडक लेखसंग्रह, खंड १, २, मुंबई, १९७७
२०. मोरे, सदानंद : गर्जा महाराष्ट्र, सकाळ पब्लिकेशन, पुणे
२१. मंगुडकर, मा. पं. (संपा.) : शिंदे लेखसंग्रह, ग. ल. ठोकळ प्रकाशन, पुणे.
२२. शिरवाडकर, के. रं. : संस्कृती, समाज आणि साहित्य, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१३.

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** तौलनिक साहित्याभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL601J12**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. तौलनिक साहित्याभ्यासातील विविध शोधक्षेत्रांचा परिचय होईल.
२. आंतरविद्याशाखीय परिप्रेक्ष्यातून तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप समजेल.
३. जागतिकीकरण, देशीवाद यासंदर्भात तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व समजेल.
४. संस्कृती अभ्यास आणि तौलनिक साहित्याभ्यास यांच्यातील अनुबंध तपासता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. तौलनिक साहित्याभ्यासाची शोधक्षेत्रे**

१. भिन्नभाषिक साहित्यकृतींचा अभ्यास
२. आशयसूत्रांचा अभ्यास
३. संरचना व शैली अभ्यास

विभाग २. तौलनिक साहित्याभ्यासाची शोधक्षेत्रे

१. वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास
२. वाङ्मय प्रवाहांचा अभ्यास
३. वाङ्मयीन चळवळींचा अभ्यास
४. वाङ्मय प्रकारांचा अभ्यास

विभाग ३. तौलनिक साहित्याभ्यास : आंतरविद्याशाखीय परिप्रेक्ष्य

१. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि इतिहास
२. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि मानसशास्त्र
३. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि मानववंशशास्त्र
४. तौलनिक साहित्याभ्यास आणि समाजशास्त्र

विभाग ४. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व

१. संस्कृती अभ्यास आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
२. भाषांतर आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
३. लोकसाहित्य आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
४. जागतिकीकरण, देशीवाद आणि तौलनिक साहित्याभ्यास
५. वाङ्मयीन आदानप्रदान आणि तौलनिक साहित्याभ्यास

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कडाकणे, रघुनाथ : उदाहरणार्थ कोसला आणि द कॅचर इन द राय, शब्दशिवार प्रकाशन, मंगळवेढा, २०२१
२. काळे, कल्याण व सोमण, अंजली (संपा.) : भाषांतरमीमांसा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
३. गोखले, करुणा : प्रामाणिकही सुंदरहा, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१९
४. जाधव, मनोहर (संपा.) : समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
५. जाधव, भरत : तौलनिक साहित्याभ्यास : नव्या दिशा, स्वच्छंद प्रकाशन, कोल्हापूर, २०२१
६. जहागीरदार, चंद्रशेखर (संपा.) : तौलनिक साहित्याभ्यास तत्त्वे व दिशा, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, १९९२.
७. डहाके, वसंत आबाजी व गणोरकर, प्रभा (संपा.) : वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, ग.रा. भटकळ फाउंडेशन, मुंबई, २००१.
८. थोरात, गोरख (अनु.) : तंत्र आणि आव्हाने, हर्मिस प्रकाशन, पुणे
९. पाटील, आनंद : तौलनिक साहित्य नवे सिद्धांत आणि उपयोजन, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९८.
१०. पाटील, आनंद : ब्रिटीश बॉम्बे आणि पोर्तुगीज गोव्यातील वाङ्मय, ग्रंथाली प्रकाशन, मुंबई
११. पुंडे, द. दि. (संपा.) : भारतीय साहित्याची संकल्पना, (डॉ. चंद्रकांत बांदिवडेकर गौरवग्रंथ), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१२. पुंडे द. दि. , सीताराम रायकर, (संपा.), वाङ्मयीन वाद संकल्पना व स्वरूप, मेहता पब्लिकेशन हाऊस, पुणे
१३. बदामे, तातोबा : क्षिप्रेचे सौंदर्ययात्री, सायन पब्लिकेशन प्रा. लिमिटेड, पुणे, २०२४
१४. बापट, वसंत : तौलनिक साहित्याभ्यास, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई, १९८१.
१५. मंचरकर, र. बा : तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन वाङ्मय, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३.
१६. मिरजकर, निशिकांत : तौलनिक साहित्य, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
१७. रेने, वेलेक व मालशे. स. ग (अनु.) : साहित्यसिद्धांत, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१८. रमेश, वरखेडे (संपा.) : भाषांतरविद्या, यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
१९. सोहनी, लीना : अनुवादातून अनुसर्जनाकडे, मेहता पब्लिकेशन, पुणे, २०२४
२०. Comparative Literature: Indian Dimensions - Swapan Mujundar.
२१. Comparative Literature: Theory and Practice - Amina Deo, Sisirkumar Das.

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** बोली अभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL601J13**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Crdit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes**या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,**

१. बोलीची संरचना समजून येईल.
२. बोलीचा समाजभाषावैज्ञानिक दृष्टिकोनातून विचार करता येईल.
३. बोली भूगोल ही संकल्पना समजून येईल.
४. कोल्हापुरी बोलीचे क्षेत्रीय संशोधन करता येईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. बोलीचा संरचनावादी अभ्यास**

१. भाषाविज्ञान आणि बोलीविज्ञान
२. बोलीचा पारंपरिक अभ्यास
३. बोलीची संरचना
४. बोलीची ध्वनिव्यवस्था
५. बोलीच्या ध्वनिव्यवस्थेतील भेद
६. जननशील बोलीअभ्यास

विभाग २. बोलीअभ्यास : समाजभाषावैज्ञानिक दृष्टिकोन

१. बोली अभ्यासाची पारंपरिक दृष्टी
२. सामाजिक बोलीअभ्यासाची सुरुवात
३. समाजभाषावैज्ञानिक अभ्यास पद्धती
४. समाजभाषाविज्ञानातील मूलभूत संकल्पना आणि बोली

विभाग ३. बोली : इतिहास आणि भूगोल

१. बोली क्षेत्रविशिष्टता, भाषिक प्रदेशाची ऐतिहासिक आणि भौगोलिक पार्श्वभूमी.
२. बोलीभूगोल, सामाजिक बोलीविज्ञान.
३. व्यावसायिकांच्या बोली

विभाग ४. क्षेत्रीय अभ्यास : परिसरातील बोलीचा अभ्यास

१. क्षेत्रीय अभ्यासपद्धती.
२. बोलीचा भाषिक प्रदेश.

३. बोलीची-क्षेत्रीय पाहणी.

४. सर्वेक्षण पद्धती, बोली : नमुना संकलन आणि विश्लेषण (यामध्ये सांगली आणि सातारा परिसरातील विविध क्षेत्रीय आणि व्यावसायिक बोली, तसेच महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमाप्रदेशातील मराठीच्या बोलींचा अभ्यास अपेक्षित)

संदर्भ ग्रंथ / पुरक वाचन

१. कालेलकर, ना. गो : ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९५५
२. कालेलकर, ना. गो : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६२
३. कालेलकर, ना. गो : भाषा : इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई, १९६४
४. काळे, कल्याण, आणि शहा, मृणालिनी (संपा.) : निवडक भाषा आणि जीवन, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९८
५. कुलकर्णी, सु. बा व जोशी, वसंत (संपा.) : बोलीभाषांचा अभ्यास (लेख), भाषा व साहित्य संशोधन खंड पहिला, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
६. कुलकर्णी, कृ. पा : मेहता पब्लिशिंग हाऊस, मराठी भाषा उद्गम आणि विकास, पुणे, २००९
७. केळकर, अशोक : मराठी भाषेचा आर्थिक संसार, मराठवाडा साहित्य परिषद, १९७७
८. केळकर, अशोक : मध्यमा : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९६
९. केळकर, अशोक : वैखरी : भाषा आणि भाषाव्यवहार, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८३
१०. केळकर, अशोक : रुजुवात, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २००८
११. खैरे, विश्वनाथ : मराठी भाषेचे मूळ, संमत प्रकाशन, पुणे, १९७९
१२. जोशी, प्रभाकर आणि गोखले, चारुता (संपा.) : सामाजिक भाषाविज्ञान, निराली प्रकाशन, पुणे, १९९९
१३. धोंगडे, रमेश : भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २००६
१४. पाटणकर, जयश्री : सामाजिक भाषाविज्ञान : कक्षा आणि अभ्यास, ससंदर्भ, नाशिक, २००५
१५. प्रियोळकर, अ. का : ग्रांथिक मराठी भाषा आणि कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६६
१६. पुंडे, द. दि : भयंकर सुंदर मराठी भाषा, मॅजेस्टिक प्रकाशन, पुणे, २००४
१७. माटे, श्री.म : साहित्यधारा, ठोकळ प्रकाशन, पुणे, १९६४
१८. मोरे, नंदकुमार : समाजभाषाविज्ञान आणि मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
१९. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९८
२०. मालशे- इनामदार-सोमण : भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, संजय प्रकाशन, पुणे, १९८२
२१. माहुलकर, दिनेश : वृद्धी : भाषेचे आणि भाषाभ्यासाचे विकसन, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २०००
२२. राजाध्यक्ष, मंगेश, विठ्ठल : भाषाविवेक, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९७
२३. वरखेडे, रमेश : समाजभाषाविज्ञान प्रमुख संकल्पना, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर
२४. वन्हाडपांडे, वसंत कृष्णा : नागपुरी बोली भाषाशास्त्रीय अभ्यास, इंदिरा प्रकाशन, नागपूर, १९७२
२५. सरवदे, औंदुबर : बोलीविज्ञान, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर, २०२०

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** ग्रंथ इतिहास**Course Code:** MAU0325MEL601J14**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. मुद्रणयुगातील मराठी ग्रंथव्यवहाराचे आकलन होईल.
२. आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या काळात पुस्तकांचे बदलते स्वरूप समजेल.
३. मराठी ग्रंथइतिहासाची परंपरा ज्ञात हाईल.
४. ग्रंथइतिहास लेखनाविषयचीची दृष्टी प्राप्त होईल.
५. ग्रंथाचे जतन, संवर्धन करण्याचे सजग भान येईल.
६. सूचींचे विविध प्रकार व त्या तयार करण्याच्या पद्धतींची माहिती होईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. मुद्रणयुगातील मराठी ग्रंथव्यवहार : एकोणिसावे शतक**

१. युरोपातील मुद्रणयुगाचा प्रारंभ
२. मराठीतील ग्रंथमुद्रणाचे प्रारंभीचे प्रयोग, तंजावरचे सरफोजीराजे भोसले, दोलामुद्रिते
३. एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील नियतकालिके, भाषांतरित ग्रंथ, पारंपरिक धार्मिक ग्रंथ व आधुनिक विद्याविषयीचे ग्रंथ यांच्या निर्मितीमागच्या प्रेरणा व या ग्रंथांचा प्रसार
४. जावजी दादाजी चौधरी, मराठी मुद्रणक्षेत्रातील राणुजी आरू, गणेश/गणपत पाटील यांचे कार्य
५. एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील वाचकवर्गाचे स्वरूप व मर्यादा
६. एकोणिसाव्या शतकातील सामाजिक चळवळींमध्ये ग्रंथसंस्कृतीचे योगदान

विभाग २. मुद्रणयुगातील मराठी ग्रंथव्यवहार : विसावे शतक

१. मुद्रणतंत्रातील परिवर्तने व पुस्तकांचे बदलते स्वरूप (शिळाप्रेस- ऑफसेट- प्रिंटिंग-डिजिटल)
२. मराठी पुस्तकांच्या मुखपृष्ठरचनेतील स्थित्यंतरे (नियतकालिके आणि ग्रंथव्यवहार)
३. सयाजीराव गायकवाड यांचे ग्रंथप्रकाशनातील कार्य
४. प्रकाशनसंस्थांचे पुस्तकप्रसाराचे कार्य
५. ग्रंथालयांचे ग्रंथसंस्कृतीतील स्थान व महत्त्व
६. वाचनसंस्कृती

विभाग ३ . सूचीविचार

१. ग्रंथसूचीची आवश्यकता व कार्ये
२. ग्रंथसूचीचे प्रकार
 - विश्लेषणात्मक सटीप/ग्रंथसूची
 - वर्णनात्मक ग्रंथसूची
 - पाठभेददर्शक ग्रंथसूची
३. विषयग्रंथसूचीची संकल्पना व सूची संकलनाच्या पद्धती
४. राष्ट्रीय ग्रंथसूची, भारतीय राष्ट्रीय ग्रंथसूची
५. ग्रंथव्यापारसूची, जागतिक ग्रंथसूची
६. मराठीतील सूचीकार्य

विभाग ४. आधुनिक तंत्रज्ञान व ग्रंथांचे बदलते स्वरूप

१. पुस्तकनिर्मितीच्या डिजिटल तंत्रज्ञानाचे स्वरूप
२. मुद्रित ग्रंथाकडून इ-पुस्तकाकडे
३. इ-पुस्तकांचे स्वरूप व प्रसार
४. ग्रंथांचे डिजिटलायझेशन
५. ऑडिओ/व्हिडिओ/ऑप/किंडल/इ-बुक/ स्टोरीटेल इ.

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. काळसेकर, सतीश : वाचनाच्याची रोजनिशी, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई,
२. कुलकर्णी, गो. म : आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन्स, पुणे, १९९४.
३. कुलकर्णी, व. वि : मराठी भाषा व वाङ्मयसंशोधन आणि ग्रंथसूची, साहित्यसूची, १९८९.
४. कुलकर्णी, व. वि : ग्रंथसूचीचा अभ्यास (संदर्भसेवा आणि संदर्भसाधने), यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, १९९६.
५. गोगटे, शरद : मराठी ग्रंथप्रकाशनाची दोनशे वर्षे, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २००८.
६. घारे, दीपक : मुद्रणपर्व, परमित्र पब्लिकेशन, मुंबई, २०१६
७. चुनेकर, सु. रा : सूचींची सूची, मराठी विभाग मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
८. जोशी, वसंत (संपा) : भाषा व साहित्य: संशोधन खंड – १, २ व ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१
९. तुळपुळे, शं.गो : मराठी ग्रंथनिर्मितीची वाटचाल, महाराष्ट्र ग्रंथोजक संस्था, पुणे, १९६४
१०. दाते, शं.ग : १९७३ : ग्रंथ-सूची-शास्त्र (मराठी ग्रंथ सूची खंड १) राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
११. दावतर, वसंत : संहिता, समीक्षा आणि परिभाषिक संस्था, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९८७.
१२. धीवार, सुनिल : हस्तलिखितांच्या विविध लेखनशैली व प्रकार, ज्ञानगंगोत्री, जून – नोव्हें, २०१३
१३. धोंड, म.वा : आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई
१४. नाईक, बापूराव : देवनागरी मुद्राक्षरलेखनकला, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई
१५. पंडित, भ. श्री : सूचिसाहित्य , मराठी संशोधन पत्रिका, मुंबई, वर्ष -१९, अंक-४, १९७२
१६. प्रियोळकर, अ. का : मराठी ग्रंथांचे आदर्श संग्रहालय, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९६९

१७. प्रियोळकर, अ. का, गावसकर, आर.आर. : मराठी दोलामुद्रिते, मुंबई मराठी साहित्य संग्रहालय, मुंबई, १९६१
१८. प्रियोळकर, अ. का : साधनाचिकित्सा व पाठचिकित्सा (दमयंतीस्वयंवर या ग्रंथाची प्रस्तावना)
१९. बनहट्टी, श्री. ना : पाठनिश्चितीची प्रक्रिया, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका, मुंबई, १९६९
२०. बर्वे, शं. ना : मराठी सूचीकार्याची वाटचाल (ग्रंथालयविचार- वा.वि.भट गौरवग्रंथ), महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ.
२१. बहुलकर, सुहास : चित्रकार दीनानाथ दलाल चित्र आणि चरित्र, राजहंस प्रकाशन, पुणे
२२. भटकळ, रामदास व जोशी मृदुला : पॉप्युलर रीतिपुस्तक, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०२१
२३. मराठे, ना. बा : ग्रंथसूचीशास्त्र, महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघ, मुंबई
२४. लिमये, अ. ह : ग्रंथव्यवहार, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२
२५. लेले, रा. के : ग्रंथवर्णन आणि ग्रंथसूची, जोशी-लोखंडे प्रकाशन, पुणे, १९८३
२६. रिंढे, नीतीन : लीळा पुस्तकांच्या, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, २०२२
२७. वाकणकर, ल. श्री. (संपा) : देवनागरी लिपीचा इतिहास, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई, १९६८
२८. वैद्य, सरोजिनी (संपा) : कोश व सूची वाङ्मय: स्वरूप आणि साध्य, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९७.
२९. आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई
३०. आधुनिक मराठी संहिताचिकित्सा, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई.
३१. Gupta, Abhijit (Ed): Founts of knowledge
३२. Gupta, Abhijit (Ed): Print Areas
३३. Gupta, Abhijit (Ed): Moveable Type
३४. Priyolkar, A.K. : Printing Press In India

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** ग्रंथसंपादन**Course Code:** MAU0325MEL601J15**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. संपादन प्रक्रियेचे स्वरूप सांगता येईल.
२. संपादन प्रक्रियेचा हेतू, उद्दिष्ट आणि प्रकार यांची माहिती होईल.
३. संपादन प्रक्रियेतील आशय व भाषिक संपादन कौशल्य अवगत होईल.
४. ग्रंथाचे संपादन करता येईल .

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. संपादन : संकल्पना व स्वरूप**

१. लिपी परिचय
(लिपीचा शोध- स्थित्यंतरे- संगणकीय टंक (फॉन्ट))
२. संपादन : स्वरूप व संकल्पना
३. संपादन प्रक्रियेचे घटक
४. लेखनविषयक नियम
५. संपादनपूर्वीची पथ्ये
६. ग्रंथ संपादकाची कार्ये

विभाग २. संहिता संपादन पद्धती

१. आशयसंपादन (विषयविवेचन-आशयसंपादन-स्पष्टता - नेमकेपणा)
२. भाषा (भाषिक) संपादन (शब्दांची निवड/सूक्ष्मता/शीर्षक-उपशीर्षक/परिच्छेद)
३. अक्षरेखांकन
४. मांडणी (ले-आऊट, शीर्षक रेखांकन, रेखाचित्रे)
५. अंतिम मुद्रणप्रत
६. डिजिटल संहिता प्रत

विभाग ३. ललित साहित्याचे संपादन

१. कथात्मक साहित्य, कविता, नाटक ललित लेखन यांचे संपादन

विभाग ४. ललितेतर साहित्याचे संपादन

१. दुर्मिळ हस्तलिखिते
२. वैचारिक वाङ्मय
३. कोश वाङ्मय
४. वाङ्मयइतिहास
५. रोजनिशी
६. गौरवग्रंथ
७. स्मरणिका
८. अहवाल

संदर्भ ग्रंथ / पूरक वाचन

१. कत्रे, सुमित मंगेश : कोशविज्ञान, केंद्रिय हिन्दी संस्थान, आग्रा
२. गर्जेद्रगडकर, मोनिका (संपा) : सृजनव्रती : श्री. पु. भागवत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०२४
३. गवस, राजन, शिंदे अरुण, पाटील, गोमटेश (संपा) : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२
४. जोगळेकर, एन. सी, तिवारी, बी : देवनागरी लिपी स्वरूप : विकास और समस्याएँ, हिंदी साहित्य भांडार, लखनौ, १९७४
५. जोशी, मृदुला : मराठी रीतिपुस्तक, हर्ष प्रकाशन, मुंबई, २०१५
६. देव, सदाशिव : कोशवाङ्मय विचार आणि व्यवहार, डायमंड प्रकाशन, पुणे, १९१४
७. नाईक, शोभा व शिंदे रणधीर (संपा) : वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
८. निफाडकर, प्रदीप (संपा) : संपादन प्रकाशन, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, २०२३
९. परांजपे, क. रा : मराठी सत्यशोधक मंडळ, पुणे, १९६८
१०. पवार, गो. मा : महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांची रोजनिशी, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई,
११. पोतदार, एकनाथ : संपादन आणि संपादकीय, कौस्तुभ प्रकाशन, नागपूर, १९९१
१२. फडके, अरुण : मराठी लेखकोश, अंकुर प्रकाशन, ठाणे, २००८
१३. भागवत, श्री. पु : साहित्याची भूमी, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०२३
१४. रसाळ, सुधीर (संपा) : वाङ्मयीन युगांतर आणि श्री. पु. भागवत, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०२३
१५. शेख, यास्मिन : मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, १९९७

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** मराठीतील विनोदी वाङ्मय**Course Code:** MAU0325MEL601J16**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. विनोद या वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये ज्ञात होतील.
२. मराठीतील विनोदी वाङ्मय प्रकाराची परंपरा माहिती होईल.
३. विनोद या साहित्य प्रकारातील तंत्रे व रचनाप्रकार माहिती होईल.
४. मराठीतील निवडक विनोदात्म साहित्यकृतींचा परिचय होईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. मराठीतील विनोदी वाङ्मय परंपरा**

१. मौखिक परंपरेतील विनोद – प्राचीन साहित्यातील विनोद
२. स्वातंत्र्यपूर्व काळातील विनोदी वाङ्मय
३. स्वातंत्र्योत्तर काळातील विनोदी वाङ्मय

विभाग २. खेळखंडोबा – शंकर पाटील

१. आशयसूत्रे – स्वरूप
२. वाङ्मयीन विशेष

विभाग ३. वंगचित्रे – पु. ल. देशपांडे

१. आशयसूत्रे – स्वरूप
२. प्रवासवर्णनात्मक विनोदात्म लेखन
३. वाङ्मयीन विशेष

विभाग ४. उपहास कथा – जयवंत दळवी

१. आशयसूत्रे – स्वरूप
२. वाङ्मयीन विशेष

निवडक साहित्यकृती

१. खेळखंडोबा – शंकर पाटील, मेहता पब्लिकेशन, पुणे
२. वंगचित्रे – पु. ल. देशपांडे, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.
३. उपहास कथा – जयवंत दळवी, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई

संदर्भ –

१. अत्रे, प्र. के : विनोद गाथा, परचुरे प्रकाशन, मंदिर मुंबई, १९७०
२. अत्रे, प्र. के : हश्या आणि टाळ्या, परचुरे प्रकाशन, मंदिर मुंबई, १९९८
३. कुलकर्णी, उषा : मराठी विनोद, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९०
४. केळकर, न. चिं : हास्यविनोद मीमांसा, कॉन्टीनॅटल प्रकाशन, पुणे, १९३३
५. गाडगीळ, बाळ : विनोद तत्त्वज्ञान, दिलीपराज, प्रकाशन, पुणे
६. जोशी, चिं. वि : हास्यचिंतामणी, कॉन्टीनॅटल प्रकाशन, पुणे, १९६१
७. ढवळे, वि. ना : वाङ्मयीन प्रकार व संप्रदाय, साहित्याचे तत्त्वज्ञान, कॉन्टीनॅटल प्रकाशन, पुणे, १९८४
८. पवार, गो. मा : मराठी विनोद : विविध आविष्कार रूपे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१५
९. पवार, गो. मा : विनोद : तत्त्व आणि स्वरूप, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००६
१०. वर्ती. अ. वा : विनोद : एक व्याख्यान, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८८
११. सामंत, बाळ : हास्यकल्लोळ, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८५

M. A. II, SEMESTER – IV**Type:** Major Elective**Course Name:** निवडक नाट्यकृतींचा अभ्यास**Course Code:** MAU0325MEL601J17**Course Credits:** ०४**(Teaching Hours-60) (Per Module-one Credit-1, Teaching Hours- 15)****Marks:** Semester End: 80

Internal Assessment: 20

Total Marks: 100

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. नाटक या साहित्य प्रकाराचे स्वरूप माहिती होईल.
२. नाटक आणि रंगभूमीचे स्वरूप ज्ञात होईल.
३. नाटकाच्या आशयाबरोबर प्रयोग स्वरूपाची माहिती होईल.
४. मराठीतील समकालीन नाटक व रंगभूमी ज्ञात होईल.

विभाग घटक/ Unit**Module****विभाग १. जातक – राजीव नाईक**

१. आशय व स्वरूप
२. रूपविशेष
३. प्रयोगरूप

विभाग २. व्याकरण – प्रेमानंद गज्वी

१. आशय व स्वरूप
२. रूपविशेष
३. प्रयोग रूप

विभाग ३. सख्खे शेजारी – सई परांजपे

१. आशय व स्वरूप
२. रूपविशेष
३. प्रयोगरूप

विभाग ४. चौक – मकरंद साठे

१. आशय स्वरूप, रचना
२. रूपविशेष
३. प्रयोग रूप

साधन ग्रंथ

१. नाईक, राजीव : जातक, मौज प्रकाशन, पुणे, २००५
२. गज्वी, प्रेमानंद : व्याकरण, विजय प्रकाशन, नागपूर, २०११
३. परांजपे, सई : सख्खे शेजारी, कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २०११
४. साठे, मकरंद : चौक, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

संदर्भ

१. कुलकर्णी, अरविंद : मराठी नाटक व रंगभूमी : काही विचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
२. खोले, विलास : नाटक आणि रंगभूमी परिभाषा संग्रह, महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृती मंडळ, २०२०
३. डहाके, वसंत आबाजी : मराठी नाटक आणि रंगभूमी : विसावे शतक, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २०१९
४. देशपांडे, वि. भा : मराठी नाट्य – नाटककार काळ आणि कर्तृत्व, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
५. नाईक, राजीव व भोळे, प्रवीण : भारतीय प्रयोगकलांचा परिचय व इतिहास – नाट्य, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, २०१५
६. नाईक, राजीव : ना नाटकातला, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २०१२
७. नाईक, राजीव : नाटकातली चिन्हं, संदर्भ, मुंबई
८. पाटणकर, रा. भा : वसंत कानेटकरांची नाटके – वैविध्य आणि ध्रुवीकरण, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
९. भावे, पुष्पा : रंग नाटकाचे आधुनिक रंगभूमी: नवे भान देणारी समीक्षा, राजहंस प्रकाशन, पुणे, २०१२
१०. भवाळकर, तारा : मराठी नाट्य परंपरा: शोध आणि आस्वाद, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
११. भवाळकर, तारा : मराठी नाटक : नव्या दिशा नवी वळणे, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
१२. शिंदे, विश्वनाथ : शोधयात्रा रंगभूमीची, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे
१३. साठे, मकरंद : मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री – (त्रिखंड)- खंड – १, २, ३, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
१४. साठे, मकरंद : निवडक निबंध -१ सामाजिक- राजकिय निबंध, सांस्कृतिक मुलाखती, मनोविकास प्रकाशन, पुणे
१५. साठे, मकरंद : निवडक निबंध -२ रंगभूमी आणि साहित्य, मनोविकास प्रकाशन, २०१८
१६. रंगभूमी : मराठी विश्वकोश नोंद (vishwakosh.marathi.gov.in)
१७. युगवाणी – नाटक विशेषांक, जाने – जून – २०२४

M. A. II, SEMESTER – IV**Type: Major Mandatory****Course Name:** मराठी वाङ्मयेतिहासलेखन**Course Code:** MAU0325MML601J18**Course Credits: 04****(Per Module- Credit-1, Teaching Hours- 15, Teaching Hours-60)****Marks: Semester End Exam: 80 Internal Assessment: 20 Total Marks: 100****Course Learning Outcomes**

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना,

१. वाङ्मयेतिहासविद्या (Literary Historiography) या ज्ञानशाखेचा परिचय होईल.
२. वाङ्मयीन इतिहास लेखनशास्त्राची संकल्पना, स्वरूप व पद्धती यांचे आकलन होईल.
३. वाङ्मयीन प्रेरणा आणि वाङ्मयाचा प्रवाह यांचे स्वरूप समजून येईल.
४. वाङ्मयकृतींचा, लेखकाचा, वाङ्मयप्रकाराचा, विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास करण्याची पद्धत आत्मसात होईल.
५. मराठी वाङ्मयाच्या इतिहास लेखनाच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती व वाङ्मय इतिहासकारांचा परिचय होईल.
६. वाङ्मयेतिहासाचे लेखन व पुनर्लेखन करण्याची क्षमता येईल.

विभाग/ Module**घटक /Unit****विभाग १ . वाङ्मयेतिहासलेखनातील समस्या व अडचणी**

(अ) तात्त्विक व तांत्रिक

(आ) मराठी वाङ्मयेतिहासविषयक :

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयेतिहासलेखनातील समस्या व अडचणी
२. आधुनिक मराठी वाङ्मयेतिहासलेखनातील समस्या व अडचणी
- (इ) मध्ययुगीन व अर्वाचीन मराठी वाङ्मय व मराठी वाङ्मयेतिहास

विभाग २. मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनाचा इतिहास

१. मराठी वाङ्मय इतिहास लेखनाच्या प्रेरणा
२. मराठी वाङ्मय इतिहास लेखनातील प्रवृत्ती
३. वाङ्मय इतिहास लेखनाचे संस्थात्मक प्रयत्न - महाराष्ट्र साहित्य परिषदराज्य मराठी विकास संस्था तसेच इतर संस्थांचे वाङ्मय इतिहास लेखनाचे प्रकल्प - समालोचनात्मक आढावा
४. मराठी वाङ्मयाचे इंग्रजी, हिंदी व अन्य भाषांमधील वाङ्मयेतिहास-
५. मराठी वाङ्मयाचा भारतक्षेत्रीय अभ्यास व इतिहास (उदा .तंजावरी मराठी साहित्याचा इतिहास, आंध्रप्रदेशमधील मराठी साहित्याचा इतिहास, कर्नाटकातील मराठी साहित्याचा इतिहास,बडोद्यातील

मराठी साहित्याचा इतिहास इत्यादी).

विभाग ३. वाङ्मयेतिहासकारांचे कार्य (स्थूल मूल्यमापन) -

अ) वि. ल. भावे, म. गो. रानडे, वि. सी. सरवटे, वि. पां. नेने. ल. रा. पांगारकर, बाळकृष्ण अनंत भिडे, ह. श्री. शेणोलीकर, ल. रा. नासिराबादकर, श्री. म. पिंगे, चि. नी. जोशी, वि. पां. दांडेकर, अ. ना. देशपांडे, रा. श्री. जोग, प्र. न. जोशी, कुसुमावती देशपांडे, शं. गो. तुळपुळे, गो. म. कुलकर्णी, व. दि. कुलकर्णी, म. ना. अदवंत, गो. चिं. भाटे, मा. क. नाडकर्णी, श्री. ना. बनहट्टी, प्र. वा. बापट, ना. वा. गोडबोले, गं. ना. जोगळेकर, स. गं. मालशे इत्यादी

आ) साहित्य प्रवाहांच्या इतिहासाचे लेखन - सत्यशोधकीय, - ग्रामीण, दलित, आदिवासी, स्त्रीवादी, मुस्लिम, ख्रिश्चन इत्यादी साहित्य प्रवाहांचे इतिहास लेखन व इतिहासकारांचा परिचय .

इ) नियतकालिकातील वाङ्मयाचे इतिहास लेखन

ई) वाङ्मय इतिहासविषयक काही संपादित ग्रंथ

विभाग ४ . मराठीतील वाङ्मयेतिहास विचारांची वाटचाल

- मराठी वाङ्मय इतिहास लेखनातील वाद व मतमतांतरे
- वाङ्मय इतिहासाच्या पुनर्लेखनाची आवश्यकता व प्रयत्न
- वाङ्मय इतिहास लेखनाचे नवे दृष्टिकोन , नवे प्रवाह

संदर्भग्रंथ

(अ) मराठी

१. आठवले, सदाशिव : इतिहासाचे तत्त्वज्ञान, प्राज्ञपाठशाळा, वाई, १९६८.
२. कुलकर्णी, गो. म. व दत्तात्रेय पुंडे : वाङ्मयेतिहास सद्यःस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता, पुणे, १९९५.
३. कुलकर्णी, य. दि. (संपा) : साहित्यचिंतन, मुंबई विद्यापीठ प्रकाशन. १९८३ (लेख क्र. १ ते ४)
४. कुलकर्णी, गो. म. : अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.
५. जोशी, वसंत, मुंडे दत्तात्रेय दक्षिण भारतातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, २००१.
६. टिळक, विद्यागौरी, जोशी, अजंती (संपा): मराठ्यांच्या इतिहासाची साधने, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे.
७. टिळक, विद्यागौरी, शहा, मृणालिनी (संपा) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा पब्लिकेशन, पुणे.
८. टिळक, विद्यागौरी (संपा) : वाङ्मयेतिहास लेखन स्वरूप आणि समस्या, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
१०. टिळक, विद्यागौरी : वाङ्मयेतिहासलेखन स्वरूप व समस्या, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
११. ढेरे, अरुणा : स्त्री-लिखित मराठी कथा, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१२. ढेरे, अरुणा : स्त्री-लिखित मराठी कादंबरी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
१३. दीक्षित, राजा : एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील मध्यमवर्ग, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे.
१४. देशपांडे अ. ना. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, व्हीनस पुणे, १९८२.

१५. देशपांडे- केजकर, प्रकाश: संत कविता एक दृष्टिकोण, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद, २००६.
१६. धनपलवार, माणिक : दक्षिणात्य साहित्य संस्कृतीच्या मराठीला अनुबंध, राज्य मराठी विकास संस्था मुंबई, १९९७ .
१७. नाईक, शोभा, रणधीर शिंदे (संपा) वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.
१८. पाटगणकर, विद्यासागर : मराठी स्वंकवयित्रींचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली २०१५.
१९. पाटील, शरद : अब्राह्मणी साहित्याचे सौंदर्यशास्त्र, मावळाई प्रकाशन, पुणे, २००१.
२०. पुंडे. द. दि (संपा) : वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे २००४.
२१. पुंडे, दत्तात्रेय (संपा) : वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा, पुणे, १९९४.
२२. पांगारकर, ल. रा: मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४,
२३. बुलासा, मोती, टिळक, विद्यागौरी (संपा): मराठी वाङ्मयाची सद्या: स्थिती, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९८
२४. भावे, वि. ल : महाराष्ट्र सारस्वत, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२५. मालशे, स. गं. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग-१, म. सा. प. पुणे, १९८२.
२६. लिंबाळे, शरणकुमार (संपा): साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाह, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
२७. वाळिंबे, रा. शं. : मराठी वाङ्मयेतिहासाची (प्रस्तावना), विदर्भ मराठवाडा बुक कं., १९७३.
२८. वांबुरकर, जास्वंदी: इतिहासातील नवे प्रवाह, डायमंड पब्लिकेशन, पुणे, २०१४.
२९. सरवटे, वि. सी: मराठी साहित्य समालोचन, १९९९.
३०. शहाजिंदे, फ. म: मुस्लीम मराठी साहित्य परंपरा व स्वरूप, भूमी प्रकाशन, लातूर.
३१. शिंदे अरुण, सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा २०१९

(आ) इंग्रजी

1. Butterfield Herbert. Man of His Past, Cambridge University Press, 1969
2. Carr E. H., What is History?, Penguin Books (any available edition)
3. Cohen Ralph (Ed.), New Directories in Literary History, Routledge and Kagan Pual, London, 1974.
4. Collingwood, The Idea of History, Oxford University Press,
5. Elton G. R., The Practice of History, Fountana Press. London, 1987
6. Tosh John. The Pursuit of History, Longman. London & New York, 1984
4. Collingwood, The Idea of History, Oxford University Press. Hutchinson & Co., London, 1977
7. Walsh W. H., An Introduction to Philosophy of History,
8. R. s. Crane, Critical & Historical Principles in Literary History, University of Chicago Press, Chicago, 1967.
9. Devy G. H.. Many Heros, Orient Longman, Hyderabad, 1997.
10. Mukherjee Sujit, Some Positions on a Literary History of India, Central Institute of Indian Languages, Mysore, 1981.

11. Mukherjee Sujit. Towards a Literary History of India, Indian Institute of Advanced Study, Simla, 1975.
12. Parkins David (Ed.), Theoretical Issues in Literary History, Harvard University Press, Cambridge, 1991.
13. Parkins David, Is Literary History Possible: The Johns Hopkins University Press, Baltimore in London, 1993

M.A. II Semester IV**Type: Major Mandatory****Course Name: संशोधन प्रकल्प****Course Code: MAU0325RML601J****Course Credit: 06****Marks: Project Report: 100 Presentation /Viva-Voce: 50 Total Marks: 150****उद्दिष्टे :**

१. विद्यार्थ्यांना संशोधनाचे तंत्रे, स्वरूप आणि कार्यपद्धतीची माहिती होईल.
२. विद्यार्थ्यांना संशोधन पद्धतीची ओळख होईल व संशोधन कार्यासाठी प्रवृत्त होतील.
३. संशोधनासाठी आवश्यक गुणविशेष व जबाबदाऱ्या समजतील.
४. संशोधन प्रकल्पाचे लेखन करताना संदर्भ साधनांचा ग्रंथ पद्धती व आधुनिक तंत्र साधनांचा वापर समजेल.
५. भाषाविषयातील संशोधन प्रकल्पाचे स्वरूप समजेल.
६. संशोधन प्रकल्पाचे मौखिक सादरीकरणाचे स्वरूप माहिती होईल.

मार्गदर्शक सूचना :

१. लघुसंशोधन प्रकल्प किमान ५० पृष्ठे असणे आवश्यक आहे .
२. संशोधन प्रकल्पाचा टंकलेखन आकार युनिकोड १४ फॉन्ट १६ असा असावा .
३. लघुसंशोधन प्रकल्पाचा विषय स्वतंत्र व नवीन असवा. तो अप्रकाशित असावा.
४. प्रकल्प लेखन करताना संशोधन प्रक्रिया, लेखन पद्धती, व्याकरण व प्रमाण लेखनाचा काटेकोर अवलंब असावा. तसेच वाङ्मयचौर्य नसावे.
५. प्रकल्पलेखन तसेच त्याचे सादरीकरण आवश्यक आहे.

B) TEMPLATE FOR ON JOB TRAINING:

M. A. II, SEMESTER – III व IV

Type: On Job Training

Course Name: (Example: On Job Training)

Course Number: (Example: OJ)

Course Code: (Example; MAU0325OJL515G)

Course Credits: (Example: 4)

Marks: On the Job Training Report: 80

Internal Assessment (Viva Voce): 20

Total Marks: 100

Course Learning Outcomes: (Write at least 4 outcomes. You may add more. Use Bloom's Taxonomy)

-
-
-

Instructions for teachers and students while doing On-the-Job Training:

1. Selection of Institute/Organization/Consultant/Professional etc. should be based on the areas in the mandatory or elective courses in the concerned subject.
2. The Institute/Organization/Consultant/Professional etc., under whom the Training/Internship/Apprenticeship is expected, should be FORMALLY ASSIGNED (In Written Form) by concerned teacher to every student.
3. Submission of On-the-Job-Training Report duly signed and certified by concerned teacher/guide is A PRE-REQUISITE FOR APPEARING TO VIVA-VOCE EXAMINATION.
4. TWO COPIES of On-the-Job-Training Report in BOUND FORMAT should be submitted before Viva-Voce. One copy will be kept by department and the remaining will be returned to student.

Important Notes for Teachers:

1. Prepare a Draft Letter for getting permission from the appropriate authority within the Institute/Organization or from Consultant/Professional etc. for the On-the-Job-Training/Internship/Apprenticeship
2. Prepare an Appropriate Format for Writing the On-the-Job Training Report. **Kindly see that the First Page and Certificate Page is common for all students. In the remaining part, try to maintain uniformity.**

For Example:

MARATHI:

The On-the-Job Training Report format may be as follows:

Student's Name: -----

Name Of the College: -----

Class: -----Semester: -----

Subject: -----Seat Number: -----

Year -----Duration of Internship: -----

Internship Site/ Name of the Institution: -----

Institute Supervisor's Name: -----

College Teacher who supervised: -----

Introduction:

This section should provide the area of interest, its' importance in contemporary world, the reasons for choosing this area as well as the institution/organization/consultant/professional etc. .

Description of the organization:

This section should provide a brief overview of the organization where the internship will take place, including its mission, goals, and services and experience.

Duties and responsibilities:

This section should describe the specific tasks and responsibilities the student had during the internship, as well as any notable projects or activities they were involved in.

Reflection on learning outcomes and accomplishments:

This section should highlight the key learning and accomplishments the student achieved during the internship (skills, knowledge, attitude etc.). The student is expected to provide an in-depth reflection on the overall growth and impact of training.

Areas for improvement:

This section should address areas for improvement the student seen by himself/herself during the internship. He/she should reflect on how to overcome these challenges or plan strategies for improvement.

Conclusion:

This section should summarize the key takeaways from the internship experience.

Appendices:

This section should include following documents:

- Formal permission letter by Concerned Teacher/Guide sent to concerned Institution/Organization/Professional/Consultant etc.
- Formal Acceptance Letter by Institution/Organization/Professional/Consultant etc. for Training.
- Attendance sheet with Day, Date, Time, Number of Hours, Brief description of Training/ Learning activities, Signature of Institutional Authority, Signature of Concerned Teacher.
- Google Tagged photos of showing Attendance as well as Doing Work
- Compliance Certificate with remarks duly signed by Institutional Authority
- Other supporting material